

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2020

Adéla Mrzálková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Srovnání uživatelských komentářů na ČSFD.cz a recenzí
filmových kritiků k filmům Tvář vody a Thor: Ragnarok**

Bakalářská práce

Autor práce: Adéla Mrzílková

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: prof. MgA. David Jan Novotný

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20.5.2020

Adéla Mrzílková

Bibliografický záznam

MRZÍLKOVÁ, Adéla. *Srovnání uživatelských komentářů na ČSFD.cz a recenzí filmových kritiků k filmům Tvář vody a Thor: Ragnarok*. Praha, 2020. 50 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce prof. MgA. David Jan Novotný.

Rozsah práce: 99 267 znaků včetně mezer

Anotace

Bakalářská práce *Srovnání uživatelských komentářů na ČSFD.cz a recenzí filmových kritiků k filmům Tvář vody a Thor: Ragnarok* se věnuje analýze a srovnání vybraných recenzí filmových kritiků a uživatelských komentářů na *Česko-Slovenské filmové databázi*.

Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmů recenze, kritika a komentář. Velká část práce je věnována podrobnému zmapování počátků filmové kritiky a jejího vývoje v nedávné historii, myšleno od roku 1989. Na základě zjištěných informací a za pomoci odborných textů práce stanoví několik pravidel pro psaní filmových recenzí.

V praktické části se práce věnuje *Česko-Slovenské filmové databázi* a okrajově zmiňuje webové portály *iDNES.cz* a *The Guardian*. Stručně představuje filmy *Thor: Ragnarok* a *Tvář vody*, jejichž recenze a komentáře jsou hlavním předmětem zkoumání této bakalářské práce.

Filmové recenze a uživatelské komentáře jsou nejprve zhodnoceny samostatně za pomoci stanovených pravidel pro psaní filmových recenzí. Následně jsou navzájem porovnány z hlediska obsahového. Cílem práce je zanalyzovat, jak na každý ze zkoumaných filmů nahlíží filmoví kritici a jak uživatelé *Česko-Slovenské filmové databáze*.

Annotation

The bachelor thesis *Comparison of users' comments on ČSFD and reviews of film critics on the films The Shape of Water and Thor: Ragnarok* focuses on analysis and comparison of selected film critics' reviews and users' comments on *Česko-Slovenská filmová databáze*.

The theoretical part is focused on defining the terms review, critic, and comment. Big part of the thesis is devoted to mapping the history of film criticism and its evolution in recent history, meant since year 1989. Based on the information obtained and with help of professional texts the thesis sets few rules for writing a film review.

In the practical part the thesis is dedicated to *Česko-Slovenská filmová databáze* and it marginally mentions web portals *iDNES.cz* and *The Guardian*. Briefly introduces films *Thor: Ragnarok* and *The Shape of Water*, which reviews, and comments are the main subject of study of this bachelor thesis.

Film reviews and users' comments are firstly evaluated separately with the help of stated rules for writing a film review. Then they are compared with each other based on the content. The

aim of this thesis is to analysis how do film critics see each of the film and how do users on *Česko-Slovenská filmová databáze* see each of the film.

Klíčová slova

Filmová kritika, recenze, komentáře, Česko-Slovenská filmová databáze, Thor: Ragnarok, Tvář vody

Keywords

Film critic, reviews, comments, Česko-Slovenská filmová databáze, Thor: Ragnarok, The Shape of Water

Title/název práce

Comparison of users' comments on ČSFD and reviews of film critics on the films The Shape of Water and Thor: Ragnarok

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu prof. MgA. Davidu Janu Novotnému za poskytnutí odborných a cenných rad a perfektní vedení bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	2
1. Vymezení publicistického žánru recenze	3
1.1. Počátky recenze.....	4
2. Vymezení publicistického žánru kritika	4
2.1. Historie a vývoj filmové kritiky	6
2.1.1. Počátky filmové kritiky.....	6
2.1.2. Československá filmová společnost	10
2.1.3. Kritika v rámci Protektorátu Čechy a Morava.....	11
2.1.4. Kritika po 2. sv. válce	12
2.1.5. Filmová kritika po roce 1989.....	14
2.1.6. Filmová kritika ve světě nových médií.....	15
3. Vymezení publicistického žánru komentář	16
3.1. Vývoj komentáře.....	17
4. Pravidla pro psaní recenzí a filmových kritik.....	19
5. Rozbor a analýza příspěvků.....	21
5.1. Představení portálu iDNES.cz a Mirky Spáčilové	22
5.2. Představení portálu The Guardian.....	23
5.3. Představení Česko–Slovenské filmové databáze (ČSFD.cz)	23
5.4. Film Thor: Ragnarok.....	28
5.4.1. Analýza filmové recenze Thor: Ragnarok na portálu iDNES.cz.....	30
5.4.2. Analýza filmové recenze Thor: Ragnarok na portálu The Guardian.....	31
5.4.3. Analýza uživatelských komentářů k filmu Thor: Ragnarok na ČSFD.cz.....	33
5.5. Film Tvář vody.....	35
5.5.1. Analýza filmové recenze Tvář vody na portálu iDNES.cz.....	36
5.5.2. Analýza filmové recenze Tvář vody na portálu The Guardian.....	37
5.5.3. Analýza uživatelských komentářů k filmu Tvář vody na ČSFD.cz.....	38
5.6. Závěr analýzy	39
Závěr	42
Summary	44
Použitá literatura	45
Použitá periodika	45
Použité internetové zdroje.....	46

Úvod

Recenze či kritika jako publicistické styly poskytují hodnocení nově vzniklých děl, výstav, nově vydávaných desek, divadelních představení či filmové produkce. Na začátku svého vzniku, a i dlouho poté, byla umělecká kritika doménou především novinářů a odborníků v daném odvětví kultury. Až s rozvojem internetového prostředí a internetové společnosti se začal zvyšovat počet kritik a jejich autory se stali příslušníci široké veřejnosti. V neregulovaném internetovém prostředí může šířit své názory prakticky každý, kdo má přístup k síti. S tím souvisí i předpoklad, že se autory kritických článků nebo komentářů stali i tací členové společnosti, kteří nemají dostatečný přehled v oboru nebo jiné znalosti, které byly až donedávna považovány za nutné ke zpracování hodnotného kritického článku či komentáře. Na druhou stranu se ke slovu dostanou i tací jedinci, kteří naopak mají o kritizované problematice přehled a jejich názory mohou být určitým přínosem pro společnost, ale v minulosti pouze neměli prostředky, které by jim umožňovaly jejich názory šířit.

Pro šíření názorů široké veřejnosti existuje v internetovém prostředí bezpočet platforem, přičemž nejrozšířenější jsou sociální sítě. Tato bakalářská práce se bude zaměřovat konkrétně na kritiku a komentáře týkající se filmové produkce. S tou je v České republice úzce spojen známý portál zvaný *Česko-Slovenská filmová databáze*. Ten se podle čísel návštěvnosti řadí k největším a nejrozšířenějším portálům, které se zaměřují na filmovou problematiku v České i Slovenské republice. Díky vysoké návštěvnosti mají přirozeně komentáře týkající se jednotlivých filmů široký dopad. Zároveň se *Česko-Slovenská filmová databáze* stala součástí kulturního světa široké veřejnosti, a právě proto také jedním z hlavních předmětů zkoumání této práce.

Motivací pro výběr tohoto tématu bylo dilema, se kterým jsem se setkávala v pracovním prostředí, kde jsem sama psala filmové kritiky. Dilema se týkalo úhlu pohledu na dané filmy. Na jednu stranu zde byla umělecká stránka a určité hodnoty, které měl film divákům předat. Na straně druhé zde byli diváci, kteří toužili po zážitku, který jim ale řada umělecky hodnotných filmů neposkytovala. Jde o dvě odlišná kritéria, která se nemusí, ale mohou navzájem vylučovat. Pokud se tato kritéria vylučují, může být hodnocení filmu zavádějící. Na jednu stranu autor vyhoví publiku, ale odborná obec jeho názory nepřijme. Nebo naopak vyhoví odborníkům, ale pro publikum bude hodnocení nepochopitelné.

Proto jsem se v rámci bakalářské práce rozhodla ponořit se hlouběji do tématu filmové kritiky. Mým cílem bude stanovit kvality filmů, které považují za stěžejní uživatelé *Česko-Slovenské*

filmové databáze, a které považují za stěžejní filmoví kritici. Následně, pokud to bude možné, určit, kde se hodnoty prolínají.

Pro lepší pochopení filmové kritiky jsem původně chtěla analyzovat práci předních filmových kritiků. Při pročitání literatury zaměřené na historii filmové kritiky jsem ale svůj původní záměr musela přehodnotit. Současná filmová kritika byla utvářena dávnou i nedávnou historií, a proto jsem se rozhodla svou pozornost zaměřit raději na tuto historii a filmové kritiky zmínit až v souvislosti s analýzou jejich práce.

Pro stanovení hodnot uživatelů ČSFD.cz a filmových kritiků budu potřebovat zhodnotit a zanalyzovat příspěvky neboli komentáře na stránkách *Česko-Slovenské filmové databáze* a porovnat je s filmovými recenzemi, jejichž autory jsou filmoví kritici z povolání.

Abych dosáhla tohoto cíle, budu potřebovat vymezit jednotlivé pojmy související s filmovou kritikou a stanovit metody a pravidla pro psaní kvalitních recenzí a kritik, které díky několikaletému vývoji dnes mohou být považovány za kvalitní přínos širší veřejnosti v oblasti kultury.

Pro svou praktickou část jsem si záměrně vybrala dva filmy, které měly premiéru ve stejném roce, ale dočkaly se opačných reakcí ze strany filmových kritiků a od diváků z řad široké veřejnosti, kterou pro účely této bakalářské práce reprezentují uživatelé *Česko-Slovenské filmové databáze*. Jde o film *Thor: Ragnarok* a film *Tvář vody*.

Předpoklad je tedy takový, že filmoví kritici z povolání spatřují kvalitu filmu v jiných aspektech než laici z řad veřejnosti a naopak. V praktické části zanalyzuji vybrané recenze výše zmíněných děl a vybrané komentáře z portálu *Česko-Slovenské filmové databáze* týkající se těchto děl a pokusím se najít tyto odlišnosti.

Finálním výstupem by měly být pozitiva a negativa, na která se v případě filmové kritiky zaměřují autoři recenzí zběhlí ve svém oboru, a pozitiva a negativa, která považují za primární uživatelé *Česko-Slovenské filmové databáze*.

1. Vymezení publicistického žánru recenze

Samotné slovo recenze pochází z latinského slova *re-censeo*, které by se dalo přeložit jako přehlížet, posuzovat nebo uvažovat. V zásadě si lze recenzi představit jako shrnující zhodnocení a posudek. V publikaci *Praktická encyklopedie žurnalisticky a marketingové komunikace* je pojem recenze definován jako druh publicistického textu, jenž má za úkol

především informovat o daném uměleckém díle a v hlavních rysech toto dílo představit veřejnosti. Uměleckým dílem je myšlena například kniha, film, rozhlasová či televizní inscenace, výstava apod.¹

Mezi recenzí a filmovou kritikou můžeme najít několik rozdílů. Obecně se dá říct, že recenze jsou určeny pro jakéhokoli příjemce, zatímco kritiky jsou adresovány odborníkům, kterými mohou být samotní umělci nebo lidé vzdělaní v oboru.²

Forma, jakou jsou recenze psané, se přímo odvíjí od příjemců, kterým jsou určeny. Recenze se tedy soustřeďují především na hodnocení výrazně kladných či výrazně záporných hodnot. Tvůrce díla představují jen stručně a stejně tak zařazují dílo do kontextu další umělecké činnosti.³

Kromě klasické recenze známe i tzv. *autorecenzi*, kdy autorem recenze je autor posuzovaného díla, nebo *souhrnnou recenzi*, ve které autor recenze posuzuje více publikací nebo více obdobných děl.

1.1. Počátky recenze

Podle Vladimíra Spousty, který působil jako profesor na Masarykově univerzitě, souvisí rozšíření recenze s vynálezem knihtisku. Ten zapříčinil rostoucí potřebu evidence a třídění nově vydávaných knižních publikací. Další spojení nachází Vladimír Spousta s vývojem bibliografie a bibliografických soupisů. V této souvislosti se recenze měla zrodit z dodnes používané anotace, která v podstatě stručně představuje obsah díla a poskytuje o něm hodnotící informace.

V 18. století dochází k rozvoji české recenze a její význam roste v 19. století společně s neustále se zvětšujícím počtem vydávané publicistické a vědecké literatury.⁴

2. Vymezení publicistického žánru kritika

Kritika pochází z řeckého slovo *kriteion*, které se dá rovněž přeložit jako posuzovat. Kritiku lze vnímat buď v širším smyslu, kdy *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace* definuje kritiku jako metodu novinářské práce ve smyslu kritického hodnocení

¹ Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed. (2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky* (2. vyd). Praha: Libri. str. 168

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Spousta, Vladimír. (2003). *Na pomoc autorům - Jak psát recenze. Pedagogická orientace 1*, str. 101-109

určité aktuální události či osobnosti.⁵ V této práci budu pracovat s kritikou v užším slova smyslu, kdy je stejnou publikací definovaná jako publicistický žánr vyjadřující názor na dílo. Konkrétně posuzuje jeho hodnoty, vysvětluje důvody jeho vzniku a zasazuje dílo do životopisných, společenských nebo uměleckých souvislostí.⁶

Jak bylo zmíněno v minulé kapitole, kritika má na rozdíl od recenze větší rozsah a je určena především odbornější veřejnosti. S tím souvisí i fakt, že kritika rozebírá hodnocené dílo z více směrů. Příjemce se jednak snaží informovat o samotném díle, ale zároveň mu osvětluje důvody vzniku onoho díla. Zde je vhodné zmínit definici z publikace *Malý labyrint filmu*, kde Jan Bernard a Pavla Frýdlová popisují filmovou kritiku následovně: „*Podobně jako kritika kteréhokoliv jiného druhu umění má filmová kritika za úkol všestranně informovat vnímatele o díle novém nebo starším, s nímž má vnímatel první či novou možnost se seznámit.*“⁷ V této definici je důležité slovo všestranně, kterým je myšleno zhodnocení nejen samotné líbivosti či nelíbivosti díla, ale především jeho zasazení do širšího kontextu, což by vnímateli mělo pomoci umělecké dílo lépe uchopit a pochopit. Kritika má poukázat na pokrokovost či naopak zpátečnictví díla jako celku a jeho obsah zařadit do politických, kulturních a společenských souvislostí. V rámci nezaměřování se na dílo samotné věnuje kritika určitou část pozornosti i jeho autorovi či autorům a snaží se jejich dílo zařadit do kontextu jejich předešlé tvorby a následně do kontextu celého uměleckého odvětví.

Publikace *Malý labyrint filmu* dále upozorňuje na důležitost a míru zodpovědnosti profese, jako je filmový kritik. Jeho sdělení často zasahuje nepřehledné množství příjemců, které tak může ovlivnit při formování jejich názorů.⁸ Definice kvalifikovaného kritika by tedy měla být následovná. Kritik by měl znát a orientovat se nejen v historii a teorii filmu, ale i v dalších oblastech umění a politického dění. Předpokládá se, že sám kritik zastává určitý názor. Ten by ho však neměl omezovat a kritik by měl být obeznámen i s dalšími filozofickými proudy, přestože nemusí korespondovat s jeho osobním míněním. Přirozeně pak musí disponovat písemnými a vyjadřovacími schopnostmi na dostatečně vysoké úrovni, aby mohl své názory publiku předat správnou a srozumitelnou formou.

⁵ Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed. (2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky* (2. vyd). Praha: Libri. str. 108

⁶ Tamtéž

⁷ Frýdlová, Pavla., & Bernard, Jan. (1988). *Malý labyrint filmu*. Praha: Albatros. str. 258-259

⁸ Tamtéž

Malý labyrint filmu předkládá také úkoly, kterých se filmový kritik musí zhostit. Mezi ně nepatří pouze informování publika o daném díle, ale také výchova tohoto publika k vnímání a přijímání náročnějších děl.⁹ Jinými slovy kritik spoluvytváří názory širší společnosti.

Kritiku můžeme dále dělit například na divadelní, hudební, mediální, filmovou, televizní nebo literární, která se týká především poezie, beletrie nebo non-fiction literatury. V této práci budu pracovat s kritikou filmovou.

2.1. Historie a vývoj filmové kritiky

Vývoj filmové kritiky již od počátku úzce souvisel s vývojem samotného filmu i s celkovým děním v odvětví kinematografie a veškeré filmové kultury ve společnosti. První kinematografické projekce se objevily v roce 1895 a to nezávisle na sobě v několika různých zemích. Za tu nejúspěšnější považují historikové projekci bratří Lumièrů z Lyonu, která se konala 28. prosince téhož roku na bulváru Kapucínů v Paříži. V rámci této projekce představili bratři Lumièrové vyspělý kinematograf, jehož vynález je dodnes považován za počátek celosvětové kinematografie.

Již v roce 1896 se kinematograf bratří Lumièrů dostal téměř do celého světa. V témže roce, konkrétně 15. července v Karlových Varech, se uskutečnila první kinematografická projekce na území České republiky. Do Prahy se filmové projekce dostaly až na přelomu října a listopadu.

2.1.1. Počátky filmové kritiky

První kritické odezvy na filmovou produkci se začaly objevovat již v roce 1908. Tehdy český spisovatel a divadelní a literární kritik Václav Tille vydal svoji první studii o filmu zvanou *Kinéma*, která se stala jednou z prvních studií o filmové tvorbě vůbec.

Soustavnější pozornost tisku si ale kinematografie získala až po první světové válce, kdy se s rozmachem filmové produkce začaly na společenské scéně objevovat i první ryze filmové časopisy. Mezi tyto první časopisy 20. let patřil například *Film*, *Pražské filmové listy* nebo *Český filmový zpravodaj*. Na jejich stránkách se však zatím kvalitní recenze či kritiky nevyskytovaly. Jejich obsah byl z velké části omezen jen na strohé faktické informace týkající

⁹ Frýdlová, Pavla., & Bernard, Jan. (1988). *Malý labyrint filmu*. Praha: Albatros. str. 258-259

se jednotlivých filmových děl a na propagační nebo inherentní služby. Podle publikace *Panorama českého filmu* se objektivnímu pohledu na estetické kvality filmu spíše vzdalovaly.¹⁰

Netrvalo však dlouho a filmová kritika si našla své místo. Z počátku se zabydlela na stránkách tradičních periodik. Mezi první autory, kteří se věnovali rané filmové kritice, můžeme zařadit například českého prozaika, dramatika a novináře Emila Vachka, který mezi lety 1911 a 1929 působil v periodiku *Právo lidu*. Díky své všestrannosti byl schopen přispívat téměř do všech rubrik, a tak se střetl i s filmovou produkcí. V této sekci se jeho články vyznačovaly velkým obdivem k profesionalitě americké produkce.¹¹

V Rudém právu pak například publikovali mezi lety 1921 až 1923 Ivan Suk, Jaroslav Seifert, Jiří Weil a Jaroslav Čecháček. Lze říct, že jako první filmoví kritici se poměrně jednoznačně shodovali na špatné kvalitě české filmové produkce. Měšťácké filmy jednoznačně odmítali a označovali je jako „opiáty“, protože u diváka měly vyvolávat iluzorní představy o nereálném světě mimo filmová plátna.¹² Proto bylo jejich hlavním cílem upozornit diváky dělnické třídy na pravou podobu světa, která se ve filmech často ztrácela.

V návaznosti na podobu filmové kritiky ve 20. letech 19. století publikoval Karel Teige soubor poetistických esejů filmu. V něm mimo jiné rovněž vyjadřuje své negativní stanovisko k tehdejší filmové produkci a podporuje tak názor výše zmíněných prvních českých filmových kritiků.¹³

Odpovědí na Teigeovu negativní kritiku české filmové produkce byl *Klub za nový film*, který vznikl 9. května 1927. Jeho členem se stal sám Karel Teige, ale i Vítězslav Nezval, Julius Fučík nebo Emil František Burian. Jejich cílem bylo sdružovat spolupracovníky v boji za vytvoření moderního českého filmu.¹⁴ Jejich snažení nebylo marné. *Klub za nový film* pomohl nejenom samotné české filmové produkci, ale zasadil se rovněž o zformování seriózní a nezávislé filmové kritiky a přispěl k tomu, že se na českou kinematografii začalo nahlížet jako na umění, a nikoli jen jako na zdroj příjmu.¹⁵ Jinými slovy byl zdůrazňován význam filmu pro kulturu moderního člověka a *Klub za nový film* se stal významným milníkem na cestě formování kvalitní české filmové kritiky.

¹⁰ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 18

¹¹ Hájek, Jiří. (1986). *Teorie umělecké kritiky*. Praha: SPN. str. 197

¹² Tamtéž

¹³ Tamtéž str. 197-198

¹⁴ Tamtéž str. 198

¹⁵ Tamtéž

Příkladem onoho zdůrazňování významu filmu pro kulturu moderního člověka byla příloha *Dělník* a kultura v periodiku *Rudý večerník*, kam byla zařazena rubrika *Filmy, které se hrají*. Přílohu redigoval Julius Fučík, který zdůrazňoval právě onen nesmírný význam filmu pro členy moderní společnosti. Zároveň se však vracel k varovným recenzím Jaroslava Seiferta, Ivana Suka, Jiřího Weila a Jaroslava Čecháčka a připomínal, že „film je tím nejdokonalejším a nejpřístupnějším prostředkem neutralizace dělnického třídního vědomí“, k čemuž dodal, že „obranou dělnického návštěvníka kin proti buržoaznímu filmu může být jen kritika“.¹⁶ Julius Fučík společně s výše zmíněnými autory svým způsobem varoval před možným zneužitím filmu jako nástroje propagandy, k čemuž nedlouho poté v rámci 2. světové války a následně v době totality skutečně docházelo. Filmová kritika by v ideálním případě měla fungovat jako jakýsi výukový nástroj, který vzdělá diváka natolik, aby se sám dokázal ubránit propagandistickému ovlivňování za pomoci filmové produkce.

Fučíkovo snažení přineslo své ovoce. Filmová kritika si již na konci 20. let 20. století osvojila vlastnosti, které jednak sehrály důležitou roli při obraně dělnického diváka před buržoazním filmem, a za druhé se dochovaly až dodnes. Těmito vlastnostmi byly a jsou odborné znalosti autora, vyspělý vkus a především pravidelnost, bez které nelze diváka vzdělávat.¹⁷

Skupina kolem Rudého večerníku, do které patřili Lubomír Linhart, Julius Fučík a další externí přispěvatelé, dokázala navázat plynulý kontakt se čtenáři právě díky oné pravidelnosti vydávaných filmových kritik. Jejich články sledovaly nejen premiéry v centru Prahy, ale i důležité reprízy v okrajových částech.

Ve 30. letech minulého století zakotvila pravidelná a odbornější kritika i v dalších denících, jako byly *Lidové noviny*, kde publikoval Karel Smrž, nebo *Národní osvobození*, kde pravidelnou rubriku tvořili Jiří Lehovec, Alexander Hackenschmied, L. E. Berka a Jaroslav Brož.

Mezi první prestižní kritická periodika zaměřená převážně na kinematografickou produkci můžeme zařadit revue *Studio*, které vycházelo v letech 1921-1931. To svým grafickým provedením, původními kritickými články i přeloženými texty ze zahraničí (mezi které patřily texty filmových režisérů Sergeje Michajloviče Ejzenštena, Vsevoloda Pudovkina, Marcela L'Herbiera, Alberta Cavalcantiho a dalších) dosahoval evropské úrovně.¹⁸ Jeho hlavními

¹⁶ Hájek, Jiří. (1986). *Teorie umělecké kritiky*. Praha: SPN str. 199

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 18–19

příspěvateli byli členové *Klubu filmových referentů* (zkráceně: *Filmklub*), který byl jakousi druhou generací *Klubu za nový film*. Existence periodika však nebyla dlouhá. Vzhledem k faktu, že revue *Studio* bylo poměrně konkrétně zaměřené na jednu část společenské kultury, mohl být příčinou jeho zániku nedostatečně široký okruh čtenářů. Přispět mohla i poměrně vysoká cena, která činila revue nedostupným zainteresované mládeži.¹⁹

Podobného osudu se dočkala i další periodika snažící se o zvednutí úrovně české filmové kritiky, kterými byly revue *Ekran* a *Telehor*.

Díky příslušníkům výše zmíněného *Filmklubu* si však česká kritika začala upevňovat své místo v tradičních denících i kulturně politických časopisech a uměleckých revue. Členové *Filmklubu* se stávali referenty významných periodik, jako byly *Haló noviny*, *České slovo* nebo *Lidové noviny*, a redaktory pátečních filmových přehledů. Mezi takové osobnosti můžeme zařadit Jiřího Lehovce, Alexandra Hackenschmieda nebo Jaroslava Brože.

Co se významných autorů filmových kritik týče, publikace *Dějiny československé kinematografie* zařadila do předních řad pokrokové kulturní fronty následující jména: St. K. Neumann, Bedřich Václavek, Petr Denk, Vlado Clementis, Marie Majerová a Jiří Weil. „*Tato jména jsou sama o sobě dokladem vysoké odbornosti a mimořádné teoretické úrovně české filmové kritiky třicátých let.*“²⁰ Jejich příspěvky si čtenáři mohli přečíst v časopisech jako *Tvorba*, *Signál* nebo *Lidová kultura*.

Díky vzrůstající odbornosti a oblibě filmové kritiky se toto umělecké odvětví dočkalo druhé vlny odborných časopisů zaměřených na filmovou kinematografii. Velké publicity si užil týdeník *Svět ve filmu*, který byl v roce 1934 přejmenován na známější *Kinorevue*. Jelikož šlo o druhý pokus o zavedení periodika zaměřeného čistě na filmovou produkci, jeho autoři zvolili jiný koncept, než tomu bylo v případě neúspěšného revue *Studio* a snažili se tak více vyjít vstříc zájmům tehdejší společnosti. Periodikum *Svět ve filmu* neboli *Kinorevue* si nekladlo žádné vyšší odborné cíle a bylo tvořeno obsahem spíše bulvárního rázu. Šlo o typ obrázkového magazínu, jehož značnou část tvořily fotografie filmových hvězd. Čtenářům týdeník poskytoval kromě náhledů do zákulisí natáčení nebo do životů filmových herců i celou řadu kvalitních a zásadních článků, které obsahovaly hodnocení domácích i zahraničních filmové produkce.

¹⁹ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 18–19

²⁰ Bartošek, Luboš. (1983). *Dějiny československé kinematografie*, díl 2. Praha: SPN. str. 23

Mezi podobná periodika můžeme zařadit měsíčník *Československý film*, týdeník *Český filmový zpravodaj* nebo slovenský měsíčník *Kinema*. Periodikum *Filmový kurýr* si našlo své čtenáře především mezi filmovými podnikateli a mezi okrajové tiskoviny patřily *Filmové listy*, nebo periodikum *Pás*.

2.1.2. Československá filmová společnost

Dalším milníkem byl vznik *Československé filmové společnosti (ČFS)* 20. října 1936. Jejím předsedou byl Vladislav Vančura, místopředsedou František Papoušek a mezi členy patřila celá řada autorů filmových kritik jako Lubomír Linhart, Franta Kocourek, A. J. Urban, Jaroslav Brož nebo Jan Kučera.

Vančura věřil, že by česká kinematografie měla přejít ze soukromého vlastnictví do rukou státu, aby měl film možnost stát se opravdovým uměním.²¹ V rámci organizace ČFS usiloval společně s jejími členy, kteří se pravidelně scházeli, o povznesení české filmové produkce a o zvýšení odpovědnosti české filmové produkce k zájmům společnosti.²² V tomto úsilí Vančurovi pomáhala česká kritika, která vnímala český film jako prostředek pro zachování národních a kulturních tradic.

Vančura dále bojoval proti cenzurním zásahům do filmové tvorby a za umělce, pro které chtěl zajistit poslední slovo, co se filmové tvorby týče.²³

Činnost organizace je zmapována pouze do roku 1938. Tehdy všechny dostupné záznamy končí.

Za zmínku stojí rovněž organizace *Filmové studio*, která se podobně jako *Česká filmová společnost* podílela na povznesení české kinematografické produkce.

Lze konstatovat, že v průběhu 30. let byl značně negativní postoj k české filmové produkci vystřídán vstřícnějším kritickým zájmem, který byl podpořen významnými osobnostmi přispívajícími do populárních a dostupných periodik, ale i rozšířením odborných časopisů zaměřených na filmovou kinematografii.²⁴

²¹ Bartošek, Luboš. (1983). *Dějiny československé kinematografie, díl 2*. Praha: SPN. str. 23

²² Tamtéž

²³ Tamtéž str. 24

²⁴ Hájek, Jiří. (1986). *Teorie umělecké kritiky*. Praha: SPN str. 203

2.1.3. Kritika v rámci Protektorátu Čechy a Morava

V období protektorátu docházelo jako ve všech jiných oblastech k masivním cenzurním zákazům některých českých i zahraničních filmů, ale došlo i k ukončení vydávání řady filmových periodik, mezi které patřily například *Filmové noviny*, jež byly vydávány do roku 1940, *Český filmový zpravodaj*, který svou funkci ukončil v roce 1942, nebo *Filmový kurýř*, jenž vydržel do roku 1944, ale konce války se již nedočkal. Mezi šťastnější periodika, která přežila, patřil oblíbený magazín *Kinorevue*. Ten se však roku 1941 stal součástí majetku nakladatelství Karl Curtius, který se magazín snažil přetvořit v periodikum přizpůsobené nacistickým zájmům.²⁵ Poslední *Kinorevue* vyšlo v roce 1945, kdy informovalo čtenáře o povolení zakázaných filmů *Funebrák* a *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese*.

Ve válečném období byly na české kinematografické scéně značně upřednostňovány německé filmy před těmi českými. V souvislosti s kritikou německých filmů vznikla i nová pravidla pro psaní filmové kritiky. Joseph Goebbels, říšský ministr propagandy, požadoval konstruktivní hodnocení filmů, které ale zároveň nesmělo obsahovat jakoukoli výrazně negativní kritiku.²⁶ V časopise *Filmový kurýř* vyšlo na začátku období Protektorátu Čechy a Morava dokonce pravidlo, které zakazovalo využívání písmen, známek nebo čísel ke klasifikaci filmů. Porušení tohoto nařízení by bylo klasifikováno jako „kritika úřední filmové cenzury“ a vedlo by k zabavení příslušného periodika.²⁷

Co se českých filmů týče, ty se do tisku mohly dostat, ale nesmělo se o nich psát jako o filmech českých nýbrž jako o filmech říšských. Některým filmům byly ještě před uvedením přiřazeny různé přídomky jako *Film der Nation* (*film národa*), *Besonders wertvoll* (*obzvláště cenné*), které musely být v souvislosti s filmem uváděny v kinech i v tisku. Říše tak předem zajišťovala kladná hodnocení filmů, která ale neměla co do činění s objektivní filmovou kritikou.

Od počátku Protektorátu vzniklo i několik fašistických periodik, mezi která patřily například noviny *Vlajka* nebo *Árijský boj*. V nich pak byla pravidelně alespoň část věnována filmové produkci. Velká část článků byla antisemitského rázu nebo dokonce denunciační proti konkrétním filmovým tvůrcům. Kritizován byl prakticky každý, kdo se nepřizpůbil novému říšskému smýšlení. Kritice se vyhnul například Quida Kulaja, který v prvních letech Protektorátu převzal vedení *Kinorevue* a jeho obsah ladil rovněž v antisemitském směru.

²⁵ Doležal, Jiří. (1996). *Česká kultura za protektorátu*. Praha: Národní filmový archiv. str. 199

²⁶ Tamtéž

²⁷ Tamtéž

Veškerá výše zmíněná opatření a nařízení říše vedla k utlačování filmové kritiky. Česká filmová kritika upadla, stagnovala a vzdala se svého kritického ducha, protože nechtěla zavdávat jakoukoli příčinu k výpadům vůči českým filmům.²⁸ Novináři se snažili filmovou kritiku udržet naživu alespoň tím, že ji skrývali v článcích zaměřených na obecnější témata.²⁹

2.1.4. Kritika po 2. sv. válce

Nejvýznamnějším aktem po druhé světové válce v oblasti české kinematografie, který zasáhl i filmovou kritiku, se stalo znárodnění.

Filmová kritika získala nové úkoly a cíle. Jejím posláním již nemělo být jen hodnocení kvalit filmu, ale měla působit na veřejnost tak, aby filmová produkce mohla zastávat svou roli při budování nové poválečné společnosti. Kritika měla sblížovat film s lidem, přičemž by film neměl být jen povrchní a okrajovou zábavou.³⁰ Jak popisuje Jiří Hájek ve své publikaci *Teorie umělecké kritiky*, mělo jít o marxisticky orientovanou kritiku, které nejde jen o samotné zhodnocení filmu jako díla, ale zaměřuje se také na nové hodnoty a nová uspořádání života. „Kritika se musí snažit, aby film nebyl okrajovou zábavou a prostředkem úniku diváků ze samotného ohniska soudobého života.“³¹

Kritika by se také neměla zaměřovat pouze na výchovu diváků. Podle Jiřího Hájka má působit i na samotné tvůrce filmu. Ty by měla přimět k tomu, aby při tvoření svých děl nevolili jednodušší cestu vytváření zábavných filmů, které divák rád uvítá jako únik z reality.³² „Musí hodnotit film v celém jeho sociálním, politickém, hospodářském a kulturním rozsahu, a nikoli jen jako technickou hříčku a intelektuální skrývačku...“³³

Přimět filmaře nevytvářet jen díla povrchní zábavy by byl úctyhodný cíl. V důsledku zestátnění ale přišel kinematografický průmysl o veškeré prostředky ze soukromého sektoru a stal se závislý na prostředcích státu. Ten si brzy uvědomil, stejně jako nacisté v době druhé světové války, že film jako takový může být účinným nástrojem propagandy, skrz který bude stát moct snadno promlouvat k masám. Filmová kritika, jejímž novým cílem mělo být napomáhání budování poválečné společnosti se tak stala jen dalším z propagandistických nástrojů totalitního režimu.

²⁸ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 71

²⁹ Doležal, Jiří. (1996). *Česká kultura za protektorátu*. Praha: Národní filmový archiv. str. 199

³⁰ Hájek, Jiří. (1986). *Teorie umělecké kritiky*. Praha: SPN str. 205

³¹ Tamtéž

³² Tamtéž

³³ Kučera, Jaromír. (4. 4 1947). *Poslní filmové kritiky*. *Socialistický týdeník pro kulturu a politiku*, str. 187.

Mimo nezůstal ani *Klub filmových novinářů*, který se na podzim 1948 přihlásil k principům socialistického režimu, a měl tak za úkol se společně s filmovým průmyslem a filmovou kritikou účastnit na budování socialistické společnosti.

Součástí restrukturalizace české kinematografie nebylo jen zestátnění, ale i vznik Československých filmových ústavů a spolků. Filmová kritika nepotřebovala vlastní umělecké svazy, které by dohlížely nad ideologickou správností jejích výstupů. Ta se zajistila již u vzniku samotných filmů. Stát představoval jediný monopol v oblasti filmového průmyslu, díky čemuž si zajistil loajalitu filmařů, kteří byli závislí na své profesi. „(...) přirozenou závislost filmařů na jejich profesi, kterou teď mimo státní monopol prakticky nebylo možné vykonávat. Ideologicko-politický dohled nad filmem měla od roku 1949 na starosti hlavně Filmová rada, do jejíhož čela byl záhy postaven člen ÚV KSČ Jiří Hendrych.“³⁴

Nejsilněji se propaganda ve filmu projevila v průběhu politické krize v roce 1952.³⁵

V důsledku toho, že se film stal pouhým nástrojem propagandy, utrpěla jeho umělecká stránka. Film sloužil pouze k tomu, aby národu vštípil kýžené ideály a nikoli, aby ohromoval jako umělecké dílo. Světlou chvilku zaznamenal v průběhu tzv. nové vlny (období Pražského jara), o které mluví Luboš Ptáček ve své publikaci *Panorama českého filmu*.³⁶ Tu ale vzápětí opět udusal komunistický režim.

V tomto období je však důležité zmínit vznik významného časopisu, který existuje již 65 let. V roce 1955 vyšlo pod vedením jednoho z nejvýznamnějších českých kritiků a historiků Antonína Nováka (který psal pod pseudonymem Jan Žalman) první číslo měsíčníku *Film a doba*. Právě on se významně podílel na formování tzv. nové vlny.³⁷

Už ve své době byl měsíčník *Film a doba* ceněn nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Navíc si našel čtenáře mezi odborníky i v širší společnosti.³⁸

V současnosti časopis vychází čtvrtletně a svůj obsah věnuje dokumentárnímu, animovanému i experimentálnímu filmu. Čtenářům poskytuje filmové recenze, rozhovory s filmovými tvůrci a zajímavé články s filmovou tematikou.³⁹

³⁴ Lukeš, Jan. (2019). *Diagnózy času: Český a slovenský poválečný film*. Praha: Sloart. str. 36

³⁵ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 100

³⁶ Tamtéž str. 133-154

³⁷ *O Filmu a době*. (nedatováno). Načteno z *Film a doba*: <https://filmadoba.eu/o-filmu-a-dobe/>

³⁸ Tamtéž

³⁹ *O Filmu a době*. (nedatováno). Načteno z *Film a doba*: <https://filmadoba.eu/o-filmu-a-dobe/>

2.1.5. Filmová kritika po roce 1989

Zdánlivě z extrému do extrému se přehoupla situace na české kinematografické scéně po roce 1989. V období totality způsobovalo zestátnění filmového sektoru jednostrannou kontrolu nad filmovou produkcí. Zároveň ale zajišťovalo filmařům stabilní ekonomické zázemí a jistoty. V období po sametové revoluci sice opadla absolutní státní kontrola nad nově vznikajícími filmy, zároveň se ale výrazně snížila ekonomická podpora kinematografie. Náhradou za finance ze státního sektoru se pro filmaře staly mezinárodní koprodukce, které vycházely buď z iniciativy soukromých organizací nebo z kulturních institucí Evropské unie.⁴⁰

Jelikož filmová produkce musela najednou začít čerpat finance ze soukromého sektoru, započal boj o sledovanost, který se ještě stupňoval s klesající návštěvností kin. Tu měla na svědomí změna životního stylu obyvatel, ale i vysoká cena vstupenek, která se v průběhu let značně zvýšila.⁴¹

Rychle tak vznikl nový typ filmů, který přežil do současnosti, a to film komerční. Tyto filmy se točily jen za účelem ekonomického zisku, který jim zajišťovaly žánry jako komedie nebo akční film.

Zachovaly se také filmy natáčené tradičním způsobem, které Luboš Ptáček nazývá filmy „středního proudu“.⁴² Ty svou převážně historickou tematikou cílily především na střední a starší generace, které obecně dávají přednost televizi před kinem. Proto nebyla návštěvnost těchto filmů tak vysoká.

Změny ve filmovém prostředí se přirozeně odráží i v oblasti filmové literatury. Stejně jako v případě filmu, se i v případě literatury čtenáři uchylují k odlehčenějším tématům. Proto filmové časopisy jako *Kino* nebo *s* nahrazují bulvární plátky zaměřené téměř výhradně na soukromí herců a nikoli na film jako takový. Do vážnějších periodik se filmová tematika dostává jen okrajově. Jmenovat můžeme *Respekt*, *Literární noviny* nebo Kritickou přílohu *Revolver Revue*. Vzniká tak typ filmové kritiky zvaný *deníková recenze*, který je značně zploštělý a obsahuje jen útržkovité informace o filmu. Pro diváka jde ale o hlavní vodítko při výběru filmu, a tak se deníkové recenze staly oblíbeným publicistickým žánrem.⁴³

⁴⁰ Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. str. 197

⁴¹ *Tamtéž str. 198*

⁴² *Tamtéž str. 201*

⁴³ *Tamtéž str. 202*

2.1.6. Filmová kritika ve světě nových médií

Zatím posledním významným milníkem filmové kritiky byl nástup nových médií. Ten s sebou přinesl nové formáty, mezi které patří i komentáře na *Česko-Slovenské filmové databázi*.

Na jasné definici nových médií se neshodnou ani uznávání sociologové, a proto je těžké určit i jejich příchod. Podle Miloše Čermáka, který je autorem kapitoly *Nová média. Úvod a stručná historie*, jež je součástí publikace *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky*, jsou starými médii neboli „tradičními médii“ noviny. Konkrétně všechna tištěná média.⁴⁴ Z toho nám vyplývá, že za nová média můžeme považovat všechna digitální média, jejichž rozmach umožnil nástup webu.

V začátcích fungování webu zaznamenala literární kritika publikovaná na internetu úspěch díky internetovému portálu *Salon*. *Salon* se řadil mezi nejvlivnější americká média a byl často připodobňován k časopisům typu *Harper's* nebo *The New Yorker*. V jeho počátcích šlo o intelektuální server, který poskytoval vyhlášené knižní recenze.⁴⁵

V současnosti již na webu existuje umělecká a konkrétně filmová kritika v několika podobách. Buď to jsou tištěná média, která si založila webový portál jen jako doplněk či jakousi variaci, a zde publikují podobné či stejné texty, jako ve své tištěné verzi. V České republice se v oblasti kinematografie takto proslavil časopis *Cinepur*. Nebo naopak vznikala čistě webová média, která publikují filmové recenze. V České republice patří k populárním webů například *MovieZone.cz*.

Do třetice se dostáváme k filmovým databázím jako je *Internet Movie Database* (IMDb.com) nebo právě *Česko-Slovenská filmová databáze* (ČSFD.cz), které neobsahují klasické filmové recenze, nýbrž dávají prostor všem svým uživatelům vyjádřit osobní názor na daný film.

Internetové prostředí nesporně ovlivnilo podobu žurnalistické práce i v odvětví kritiky. V důsledku medializace internetu a internetizace masových médií začalo docházet ke splývání žánrů, v důsledku čehož vznikly žánry, které Barbora Osvaldová ve své kapitole *Změnil internet žurnalistické standardy a žánry* nazvala kříženci neboli hybridními žánry.⁴⁶ Toto křížení můžeme pozorovat i v případě filmové kritiky. Není řeč o klasických recenzích filmových kritiků, které se pouze přenesly z tištěných novin a časopisů na webové stránky

⁴⁴ Osvaldová, Barbora a Tejkalová, Alice. ed. (2009). *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum. str. 1

⁴⁵ Tamtéž str. 24

⁴⁶ Tamtéž str. 109-110

příslušných médií. Je řeč o komentářích, které se díky rozmachu sociálních sítí dostaly snad do všech myslitelných odvětví (myšleno do politiky, ekonomiky či kultury...). Komentáře jsou výsledkem procesu, během kterého se podle Barbory Osvaldové díky internetovému prostředí vyvíjí žurnalistické žánry s uvolněnějšími pravidly, které jsou schopné se lépe přizpůsobovat a reagovat na požadavky recipientů.⁴⁷

Komentáře, které v internetovém prostředí hodnotí filmová díla, se dokázaly modifikovat a prosadit natolik, že je dnes lze srovnávat s klasickými filmovými recenzemi.

3. Vymezení publicistického žánru komentář

Co se rozsahu týče, nejkratší z publicistických žánrů, jež určitým způsobem hodnotí, posuzuje nebo komentuje filmová díla, je komentář.

Slovo komentář pochází z latinského slova *commentarius*, které můžeme přeložit jako zápis, záznam, deník, souvislé poznámky nebo vysvětlivky.

Novinovým komentářem se zabývali například Josef Václav Bečka, Jozef Mistrík, Viktor Jílek, Andrej Tušer a další.

Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace definuje komentář jako: „(...) druh článku, jenž vznikl z komentované pravdy a poznámky k události a vychází ze známých faktů, jevů nebo myšlenek, které dává do souvislosti, odhaluje pozadí, příčiny i důsledky a připojuje subjektivní pohled.“⁴⁸

Odborná literatura se může lehce lišit v terminologickém pojetí komentáře, jednotně ho však řadí mezi publicistické žánry.

Z různých definic komentáře vyplývá, že za jeho hlavní úlohu je považováno informování o daném tématu či události, ale zároveň i její zhodnocení nebo okomentování. Autor komentáře má jinými slovy danou problematiku zanalyzovat a vytvořit si k ní svůj vlastní, subjektivní postoj, který stručně sdělí příjemci.

Na základě tohoto faktu zařadil Andrej Tušer ve své publikaci *Ako sa robia noviny* komentář mezi tzv. postojové žánry.⁴⁹ To znamená, že komentář umožňuje autorovi subjektivizovat a

⁴⁷ Osvaldová, Barbora a Tejkalová, Alice. ed. (2009). *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum. str. 109-110

⁴⁸ Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed. (2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky* (2. vyd). Praha: Libri.

⁴⁹ Tušer, Andrej. (2003). *Ako sa robia noviny*. PhDr. Robert Farbula SOFA.

prezentovat vlastní názory. Tušer ale zároveň dodává, že zůstává povinností novináře přidržovat se objektivnosti a vyváženosti.⁵⁰ To však neplatí v případě, že komentář nepíše novinář, nýbrž člen široké veřejnosti.

V souvislosti s prezentováním názorů doplňuje Marie Čechová v publikaci *Současná stylistika*, že komentář může prezentovat názory a postoje nejen autora, ale i periodika, za které autor komentáře vystupuje, nebo se může odvolávat na oficiální názory jiných.⁵¹

Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace dále uvádí, že: „*Stejně jako článek může užívat statistických údajů, jeho specifikum je však v nápadu, zpracování, použití neotřelých jazykových prostředků a možném pointování.*“⁵²

Podobně smýšlí i Luboš Bartošek, který rovněž považuje autorskou invenci, kterou je právě nápad či pointa, za specifiku komentáře.⁵³

Co se jazyka týče, měl by se komentář přizpůsobit proměnlivému kulturnímu nebo společenskému dění. Vhodný jazyk mu umožní rychle reagovat na novou problematiku a opětovně působit na příjemce.

Na základě zjištěných informací se dá definice komentáře shrnout takto: komentář zpravidla vyjadřuje názor buď samotného autora nebo periodika, za které autor komentáře vystupuje, na danou problematiku, kterou analyzuje a následně ji dává do souvislostí s jí podobnými událostmi.

3.1. Vývoj komentáře

Z publikace *Žánre vecnej literatúry* od Josefa Mistríka vyplývá, že komentář vznikl z klasické novinářské zprávy.⁵⁴ Stalo se tak v době, kdy vydavatelé novin nabyli dojmu, že zprávy dostatečně neplní svou přesvědčovací i sdělovací funkci. Strohé informace uvedené ve zprávách jednoduše neříkaly vše, co vydavatelé chtěli sdělit. S dalším rozmachem novin se navíc začaly množit zprávy z různých pramenů, což logicky vyústilo v jejich různé podání, a tedy i odlišné názory na danou problematiku.

⁵⁰ Tušer, Andrej. (2003). *Ako sa robia noviny*. PhDr. Robert Farbula SOFA.

⁵¹ Čechová, Marie., Krčmová, Marie a Minářová, Eva. (2008). *Současná stylistika*. NLN - Nakladatelství Lidové noviny

⁵² Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed. (2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky* (2. vyd). Praha: Libri.

⁵³ Bartošek, Luboš. (1983). *Dějiny československé kinematografie*, díl 2. Praha: SPN.

⁵⁴ Mistrík, Josef. (1975). *Žánre vecnej literatúry*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Za nejstarší příklad komentáře můžeme považovat úvahy a polemiky v časopise *The Review*, který byl od roku 1704 vydáván Danielem Defoem.

Podle Karla Štorkána a jeho publikace *Publicistické žánry* se komentáře objevily s cílem vysvětlit a ohodnotit politické události především ve Francii a ve Velké Británii.⁵⁵ Největší rozmach tohoto publicistického žánru můžeme datovat do období Velké francouzské revoluce, kdy úvahy a komentáře, zaměřené především na lidská práva a svobody, tvořily nejúspěšnější formu prezentace revolučních myšlenek. Jejich autory byli například Georges Jacques Danton, Camille Desmoulins nebo Jean Paul Marat.

Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace datuje vznik komentáře na území Rakousko-Uherska do 19. století, kdy bylo jeho hlavním cílem osvětlit vypjaté politické situace. V důsledku této skutečnosti se pro český komentář stala charakteristická přídavná jména jako polemický, politický až satirický. Český komentář se vyznačuje výrazným autorstvím, což je podpořeno využíváním ich-formy v hojně míře.⁵⁶

Prvními českými autory komentářů byli Josef Kajetán Tyl a Karel Havlíček Borovský.

Na počátku 20. století byl komentář vymezen jako samostatný žánr, který se začal vyskytovat jak v tištěných médiích, tak i v rozhlase.

Nutno podotknout, že v souvislosti s filmem či filmovou kritikou se komentář jako publicistický styl v průběhu dvacátého století téměř nevyskytoval.

Komentář v souvislosti s filmovou tvorbou zaznamenal velký rozmach až s příchodem internetové společnosti, kdy jej podpořily především portály jako *Česko-Slovenská filmová databáze*. Nicméně komentář jako takový s příchodem internetové společnosti výrazně změnil svoji podobu. Z výše zmíněných definic splňuje jen některé prvky. Například se stále vyznačuje výrazným autorstvím. Internetové prostředí umožnilo šíření komentářů k velké části široké veřejnosti. Vznik komentáře navíc v současnosti není podmíněn žádným vzděláním v komentovaném oboru, či jakýmkoli širším přehledem autora v komentovaném oboru. Komentáře tak na sebe berou různorodou podobu, kterou určuje čistě jen jejich autor. Může jít o komentáře kvalitně napsané s přínosnými názory na danou problematiku, nebo naopak o nicneříkající laické výkřiky. Rozpoznat kvalitu a hodnoty komentáře musí však každý příjemce sám za sebe.

⁵⁵ Štorkán, Karel. (1980). *Publicistické žánry*. Praha : Novinář.

⁵⁶ Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed.(2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky* (2. vyd). Praha: Libri.

S rostoucí propojitelností světa se rovněž zvýšil počet komentářů k populárním diskutovaným tématům, a tedy i k filmové tvorbě.

4. Pravidla pro psaní recenzí a filmových kritik

Recenzi lze označit jako částečně publicistický slohový útvar a částečně odborný text, což vyplývá z výše zmíněných definic, které uvádějí, že je žádoucí, aby autor recenze měl související odborné znalosti. Tyto znalosti autorovi pomohou správně porozumět recenzovanému dílu a pomohou jej zařadit do širšího uměleckého i společenského kontextu. Díky tomu bude moct správně plnit své úkoly, mezi které nepatří jen strohé informování a zhodnocení líbivosti filmu, ale i výchova publika k vnímání a přijímání náročnějších děl (viz. kapitola 2.). Už na počátku vzniku kritiky jako žurnalistického žánru byl vytříbený vkus filmového kritika důležitou vlastností. Vkus publika pak odráží podobu samotné filmové produkce. Filmová kritika by se tak měla zasadit o to, aby na českou kinematografii bylo nahlíženo nejen jako na zdroj příjmu, ale především jako na umění (viz. kapitola 2.1.). Tomu částečně brání závislost filmového průmyslu na divácké pozornosti. Z nedávné historie víme, že v momentě, kdy filmová produkce přišla o státní finanční podporu, uchýlila se k divácky atraktivním filmovým žánrům (komedie, akční film) čistě za účelem zisku (viz. kapitola 2.1.5.).

Mezi další vlastnosti filmové kritiky patří serióznost a nezávislost. O ty se už ve 20. letech minulého století zasadil *Klub za nový film*.

Už ze samotné definice kritiky a recenze je zjevné, že jejich důležitou součástí je správný jazyk. V případě odborné filmové kritiky může ve svém textu autor využít příslušné odborné výrazy, kterým čtenáři vzdělaní a zblhlí v oboru snadno porozumí. Naopak v případě rozšířených deníkových recenzí je třeba počítat s faktem, že tyto žánry jsou z pravidla určeny široké veřejnosti. Recenzované dílo by tak mělo být představeno i laikovi srozumitelným způsobem. Odborné výrazy, kterým by laik v důsledku absence znalostí nebyl schopen porozumět, či by jim porozuměl jen v omezené míře, by mohli čtenáře od textu odradit, nebo by čtenář zkrátka neporozuměl textu jako celku a recenze by tím pádem ztratila svůj účel.

Podle Vladimíra Spousty, který přispěl článkem *Umíte psát recenze?* do revue Masarykovy univerzity *Universitas*, by na každé recenzované dílo mělo být nahlíženo z aspektu

informačního, kritického a hodnotícího.⁵⁷ Vladimír Spousta se ve svém článku zaměřuje na recenzi literární, ale jeho principy lze aplikovat i ve filmových recenzích.

V rámci informačního aspektu by měl autor recenze uvést základní filmografické informace o recenzovaném díle. Jinými slovy dílo představit tak, aby mohlo být identifikováno i čtenářem, který o něm slyší poprvé. V případě filmu je vhodné zmínit režiséra, kameramana, autora hudby a scénáristy. Dále by měl být představen žánr (drama, komedie, dokumentární, sci-fi...), díky kterému si čtenář může o díle utvořit jasnější představu a poměrně jednoduše si jej zařadit. Autor recenze může z části představit hlavní dějovou linii filmu. Není však žádoucí vyzradit čtenáři recenze celou zápletku či dokonce hlavní pointu.

Recenze je publicistický útvar subjektivní, z čehož vyplývá, že její velká část bude tvořena subjektivními názory autora. Ten by se ale podle Vladimíra Spousty měl snažit, aby kritika recenzovaného díla byla pojata s nadhledem a v širším kontextu. Jak jsem již zmínila, Vladimír Spousta píše o kritice literární, ve které je podle něj vhodné najít stěžejní problém oboru, ke kterému se váže recenzované dílo, a z tohoto problému utvořit ústřední opěrný bod svého uvažování. V souvislosti s tímto problémem lze následně zkoumat jednotlivé složky recenzovaného díla s oním nadhledem.⁵⁸

Pokud bych jeho myšlenku měla vztáhnout na filmovou kritiku, chápala bych ji následovně: při kritice filmu je třeba si uvědomit především jaký druh filmu je posuzován a za jakým účelem byl vytvořen. Na základě tohoto uvědomění a oproštění se od svých preferencí ve filmové tvorbě lze zkoumat pozitiva a negativa dané filmové produkce s nadhledem.

Zároveň z historie víme, že za kvalitní recenze byly považovány ty, které pomáhaly divákovi vytříbit jeho vkus a ve filmové problematice ho vzdělat natolik, aby své chápání světa a reality nastavěl na podobě filmů.

Nedílnou součástí recenze a kritiky je pochopitelně jazyková správnost. Ač recenze zpravidla využívá méně odborných obrátů a více tíhne k těm neformálním, nediskutabilní je jejich jazyková správnost. Je však nutné čtenáře recenze či kritiky zaujmout i právě z hlediska jazykového. „*Umění psaní komentářů spočívá v tom, sdělit své myšlenky originálně, jazykově elegantně, a rétoricky přesvědčivě.*“⁵⁹ Líbivá jazyková spojení i ta, která jsou cílové skupině

⁵⁷ Spousta, Vladimír. (No 1 2006). *Umíte psát recenze? Universitas revue Masarykovy univerzity*, str. 61-63

⁵⁸ *Tamtéž*

⁵⁹ *Tamtéž*

blíže, čtenáře spíše zaujmou než jen stroze popsané autorovi myšlenky. Není tedy nutné se vyhýbat hovorovým až slangovým výrazům nebo vtipným jazykovým hříčkám.

Při výběru recenze či kritiky čtenářem může být rozhodujícím faktorem i sám autor recenze. Tento faktor definoval rovněž Vladimír Spousta, když stanovil čtyři faktory, podle kterých se čtenář rozhoduje při výběru recenze. Čtenář je buď zainteresován do problematiky recenzovaného díla a chce být informován o předních novinkách v dané oblasti. Nebo může být středem jeho zájmu autor recenzovaného díla. Buď se zajímá o to, jakým způsobem k dané problematice přistupuje nebo jakým způsobem dané dílo zpracovává. Čtenář se může zajímat o autorovu práci obecně, a proto jsou odezvy na jeho nová díla vždy atraktivní. Čtvrtým faktorem je naopak osobnost recenzenta, který dané dílo hodnotí a způsob jakým k němu přistupuje. I pro samotné recenzenty je tedy žádoucí, aby se jejich práce stala pro čtenáře atraktivní, a aby se stali něčím zapamatovatelní. K tomu dopomůže uplatnění vlastní iniciativy, která se projeví například konfrontováním myšlenek autora recenzovaného díla s vlastními myšlenkami recenzenta.⁶⁰

Nakonec varuje Vladimír Spousta před největším nepřítelem nejen začínajících recenzentů, kterým je jejich přehnané sebevědomí a pocit vlastní neomylnosti. Autor recenze s největší pravděpodobností před jejím napsáním nestihne proniknout do hloubky dané problematiky natolik jako autor recenzovaného díla. V případě předem nepromyšlených závěrů by se tak autor recenze mohl dostat na „tenký led“.⁶¹

5. Rozbor a analýza příspěvků

Při analýze příspěvků budu porovnávat odborné filmové recenze s uživatelskými komentáři na webovém portálu ČSFD.cz. Pro tyto účely jsem se rozhodla vybrat portál *iDNES.cz*, kde působí velmi známá česká kritička Mirka Spáčilová. Druhým portálem bude anglický *The Guardian*. Myslím si, že zahrnutí názorů zahraničních kritiků obohatí celou analýzu. Komentáře na ČSFD.cz budou vybírány podle počtu uživatelských bodů. Na *Česko-Slovenské filmové databázi* najdeme řadu komentářů tvořených buď jednou větou nebo jen jedním slovem, které velmi stručně vyjádří postoj autora k filmu, ale nelze je kvalitativně srovnávat s filmovými recenzemi. Uživatelé s vyšším počtem bodů by měli být zběhlejší

⁶⁰ Spousta, Vladimír. (No 1 2006). *Umíte psát recenze? Universitas revue Masarykovy univerzity*, str. 61-63

⁶¹ Tamtéž

v oblasti kinematografie (viz. kapitola 5.3.), a proto předpokládám, že jejich komentáře se obsahově vyrovnají filmovým recenzím.

Filmové recenze a komentáře se budou týkat filmů *Thor: Ragnarok* a *Tvář vody*. Tyto filmy jsem zvolila, protože byly uvedeny ve stejné roce, ale na české půdě se dočkaly poměrně odlišných reakcí z řad odborníků a široké veřejnosti.

Pro analýzu příspěvků budu využívat kvalitativní výzkum.

5.1. Představení portálu iDNES.cz a Mirky Spáčilové

Portál *iDNES.cz*, který byl založen 12. ledna 1998, je největší webový portál společnosti MAFRA, a.s. V minulosti byl konkrétně webový portál *iDNES.cz* několikrát oceněn. V roce 2000 a 2001 získal cenu *Český zavináč* za Nejlepší zpravodajství. V podobné kategorii vyhrál v anketě *Křišťálová Lupa*, jejímž cílem je zvolit nejzajímavější a nejprospěšnější projekt. Portál *iDNES.cz* se umístil na první příčce hned desetkrát za sebou (v letech 2006 až 2015) v kategorii zpravodajství a publicistika, ve které výherce vybírá široká veřejnost.⁶²

Největší část portálu, co se obsahu týče, tvoří zpravodajství, které je rozděleno na jednotlivé sekce, mezi které se řadí kulturní rubrika. Tuto sekci vede známá česká kritička Mirka Spáčilová.

Mirka Spáčilová studovala na Fakultě sociálních věd (v té době ještě Fakultě žurnalistiky) na Univerzitě Karlově. Svou kariéru začínala v periodiku *Svobodné slovo*, kde se již po škole zaměřovala na divadelní, televizní a filmovou kritiku. Po sametové revoluci se dostala do *Lidových novin*, odkud přešla do *Mladé fronty DNES*, kde dnes vede výše zmíněnou kulturní rubriku MF DNES na webovém serveru *iDNES.cz*.

Mirka Spáčilová se v české společnosti proslavila jako tvrdá a přísná filmová kritička. Rozšířená jsou tvrzení, že odchází z promítání filmu před koncem, nebo že s největší oblibou dává filmovým dílům šedesát procent. S tím se pojí hlášky typu: „*Až se ti jednou před očima promítne celý tvůj život, přijde Mirka Spáčilová a dá tomu šedesát procent*“,⁶³ nebo „*odejít odněkud na Spáčilku*“.⁶⁴ Stále jde ale jen o zavedené průpovídky, které kolují mezi lidmi. Nelze

⁶² *Křišťálová lupa*. (nedatováno). Načteno z *kristalova.lupa.cz*: <https://kristalova.lupa.cz/2020/pravidla>

⁶³ Poláček, Tomáš. (28. 6 2018). *Gratulujeme, Spáčilka ti dala osmdesát!* Načteno z *Reportér*: <https://reportermagazin.cz/a/iUHSE/gratulujeme-spacilka-ti-dala-osmdesat>

⁶⁴ *Tamtéž*

tedy prohlásit tvrzení, že Mirka Spáčilová je tvrdá kritička, za fakt. Nicméně je možné předpokládat, že česká společnost ji většinově takto vnímá.

Mirka Spáčilová říká, že jejím velkým profesním vzorem je Eva Zaoralová, která je podle slov Spáčilové: „*naprosto nepodjatá, nikdy nepodlehne žádnému nátlaku ani módě*“.⁶⁵

5.2. Představení portálu The Guardian

The Guardian je britský deník, který pod názvem *The Manchester Guardian* začal vycházet již v roce 1821. V roce 1959 své jméno zkrátil na *The Guardian*. Obecně je *The Guardian* považován za jeden z předních britských deníků (společně s *The Times* a *The Daily Telegraph*).⁶⁶

Deník byl oceňován za svou investigativní žurnalistiku. Mezi známé kauzy patří například *Paradise Papers* neboli *Dokumenty z ráje*, které odhalovaly více než 120 000 jedinců i společností a jejich daňové úniky. Podobné téma pokrývala kauza zvaná *Panama Papers* neboli *Panamské dokumenty*. Dále byl deník ceněn za pokrytí své literární a umělecké kritiky,⁶⁷ díky čemuž se recenze uveřejněné na digitální podobě deníku staly předmětem zkoumání této bakalářské práce.

5.3. Představení Česko–Slovenské filmové databáze (ČSFD.cz)

Česko-Slovenská filmová databáze, známá pod zkratkou ČSFD.cz, je sociální síť určená filmovým fanouškům a nadšencům jak do seriálů, tak do televizních pořadů všeho druhu. V současnosti tento webový portál patří k nejlivnějším českým médiím, která se věnují filmové produkci, seriálům, televizním pořadům, ale i jejich tvůrcům a novinkám souvisejícím s filmovou tematikou. Nezvratným důkazem o širokém zásahu Česko-Slovenské filmové databáze jsou čísla její návštěvnosti, která v poměru k počtu obyvatel obou zemí předstihnou i světově známý americký portál stejného zaměření, kterým je IMDb.com.⁶⁸

⁶⁵ Poláček, Tomáš. (28. 6 2018). *Gratulujeme, Spáčilka ti dala osmdesát! Načteno z Reportér:*
<https://reportermagazin.cz/a/iUHSE/gratulujeme-spacilka-ti-dala-osmdesat>

⁶⁶ *ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA*. (5. 2 2020). *Načteno z The Guardian:*
<https://www.britannica.com/topic/The-Guardian-British-newspaper>

⁶⁷ *Tamtéž*

⁶⁸ Svoboda, Martin. (5. 8 2015). *Aktuálně.cz. Načteno z aktualne.cz:*
<https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/pomo-csfd-predstavuje-novou-a-lepsi-filmovou-publicistiku/r~5d8943e83b4811e599c80025900fea04/>

V roce 2001 byla *Česko-Slovenská filmová databáze* založena filmovým nadšencem Martinem Pomothym, který je na své stránce dodnes aktivní pod přezdívkou POMO. Databázi provozuje jeho společnost POMO Media Group s.r.o.

Podle zakladatele Martina Pomothyho bylo hlavní motivací k založení ČSFD.cz vytvoření online místa, které by umožňovalo bližší interakci mezi filmovými fanoušky. V rozhovoru, který poskytl webu *Aktuálně.cz*, zvažoval vypuštění slova *databáze* z názvu stránky, aby název nespáděl k neustálému porovnávání s podobnými filmovými databázemi, jako je například výše zmíněný americký webový portál IMDb.com nebo *česká Filmová databáze* FDb.cz.⁶⁹ K tomuto porovnávání však nespádí pouze slovo *databáze* v názvu, ale celkový vzhled portálu a jeho funkce, které vytvářejí podobnost s běžnými filmovými databázemi. Mezi tyto funkce patří například žebříčky a statistiky porovnávající komplexní kvalitu jednotlivých filmů, seriálů a televizních pořadů. S tím se pojí filmové diskuse nebo procentuální i slovní hodnocení jednotlivých snímků.

Podle Pomothyho nemá ČSFD.cz konkurenci, protože jde spíše o sociální síť než o databázi plnou informací, ale bez možnosti větší interakce uživatelů. V souvislosti s IMDb.com tvrdí: „*návštěvník si k téhle stránce nevytvoří vztah jako k ČSFD.cz, kde potká spřízněné duše. Jdeme vlastní cestou,*“ řekl v rozhovoru pro internetový portál *penize.cz*.⁷⁰ Jeho tvrzení může podpořit i fakt, že již od začátku byl obsah *Česko-Slovenské filmové databáze* tvořen především právě filmovými fanoušky. Ti přidávali profily jednotlivých filmů, o kterých mohli následně diskutovat a hodnotit je. Když se Martin Pomothy rozhodl věnovat se ČSFD.cz naplno, začal pronajímat reklamní plochy, z čehož získal kapitál a mohl založit vlastní firmu POMO Media Group s.r.o. Netrvalo dlouho a navázal spolupráci s filmovými distributory, poskytovateli DVD a Blu-ray (na stránkách ČSFD.cz je možné pomocí odkazů u jednotlivých filmů nakoupit DVD i Blu-ray) a barterové dohody s kiny.

ČSFD.cz se dnes může chlubit řadou úspěchů. Například se pravidelně umísťuje na stupni vítězů v anketě *Křišťálová lupa*. První úspěch zaznamenala v roce 2009, kdy skončila na třetím místě v kategorii *Vyhledávače a databáze*. V roce 2011 zvítězila v kategorii *Zájemové weby*. A

⁶⁹ Svoboda, Martin. (5. 8 2015). *Aktuálně.cz*. Načteno z *aktualne.cz*: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/pomo-csfd-predstavuje-novou-a-lepsi-filmovou-publicistiku/r~5d8943e83b4811e599c80025900fea04/>

⁷⁰ Tůma, Ondřej. (31. 3 2012). *penize.cz*. Načteno z *penize.cz*: <https://www.penize.cz/spotrebitel/233640-martin-pomothy-csfd-cz-je-pro-me-jen-konicek-ne-byznys!>

od roku 2012 se pravidelně umisťuje v kategorii *Nástroje a služby*, přičemž v roce 2015 a 2017 získala první místo.⁷¹

Mezi další úspěchy ČSFD.cz lze zařadit natočení čtyřdílného seriálu *Exploring Studios: Warner Bros. Studios*. Seriál vyšel v roce 2017 a stojí za ním právě tým ČSFD.cz. Jeho cílem je přiblížit hollywoodské filmové prostředí českému divákovi. Podle Pomothyho jde o první část plánované seriálové série, která by se měla zaměřovat na mapování známých světových filmových studií.⁷²

Jako další úspěch lze považovat počet zaregistrovaných uživatelů, který ke dni 19.03.2020 činil 492 705.⁷³ Toto číslo ale nijak nekoresponduje s reálným počtem návštěv za měsíc. Velké procento lidí totiž navštěvuje ČSFD.cz jen jako filmovou databázi, kde získají přehledné informace o filmech a jejich hodnocení. K tomu nepotřebují být zaregistrovaní jako uživatelé.

Procentuální hodnocení je rozděleno barevnými boxy, ve kterých je uvedeno procento, jenž bylo přiřazeno filmu na základě hlasování zaregistrovaných uživatelů. Lepší filmy jsou oštitkovány červenou barvou a jejich procentuální hodnocení se pohybuje v rozmezí od 70 % do 100 % (žádný z filmů v databázi zatím nezískal procentuální hodnocení 100 %. Na první příčce se již několik let drží film *Vykoupení z věznic Shawshank*, který získal 95 %). Průměrné filmy s hodnocením v rozmezí od 31 % do 69 % si vyslouží box modré barvy. A horší filmy s nižším procentuálním hodnocením, než je 31 %, jsou označeny černým boxem. Podle slov Martina Pomothyho však procentuální hodnocení neurčuje nejlepší a nejhorší filmy, ale pouze ukazuje, jaké filmy československé společnosti více „sedly“. V rozhovoru pro web *Aktuálně.cz* zformuloval svůj komentář k procentuálním hodnocení na ČSFD.cz takto: „*Co se ale týče těchto procentuálních hodnocení, tak předně nikdo netvrdí, že Vykoupení z věznic Shawshank má být nejlepší film všech dob. Určitě nelze říct, že je lepší než třeba Coppolova Apokalypsa. Shawshank není lepší, ale víc lidem vyhověl.*“⁷⁴

K dalším funkcím *Česko-Slovenské filmové databáze* patří možnost vytvoření osobních profilů. Uživatelé s vlastním účtem následně mohou k filmům přidávat kromě procentuálního

⁷¹ Křišťálová lupa. (nedatováno). Načteno z *kristalova.lupa.cz*: <https://kristalova.lupa.cz/2020/>

⁷² Aust, Ondřej. (9. 11 2017). *mediar.cz*. Načteno z *Mediár*: <https://www.mediar.cz/csfd-cz-natocilo-svuj-prvni-serial-z-hollywoodu/>

⁷³ *www.csfd.cz*. (nedatováno). Načteno z *ČSFD.cz*: <https://www.csfd.cz/uzivatele/prehled/strana-4928/>

⁷⁴ Svoboda, Martin. (5. 8 2015). *Aktuálně.cz*. Načteno z *aktualne.cz*: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/pomo-csfd-predstavuje-novou-a-lepsi-filmovou-publicistiku/r~5d8943e83b4811e599c80025900fea04/>

hodnocení i slovní komentáře. K tomu musí nejprve přiřadit procentuální hodnocení k nejméně 200 filmům a úspěšně projít testem filmových znalostí. Uživatelské účty dále otevírají funkce jako je například vedení si filmového „deníčku“, zakládání diskusí nebo vedení své vlastní filmotéky.⁷⁵

ČSFD.cz pořádá filmové projekce pro své zaregistrované členy. Projekce jsou zdarma, ale je třeba se na ně předem přihlásit. Přednost zpravidla získávají uživatelé s vyšším počtem uživatelských bodů, které lze získat za aktivitu na stránkách. To logicky výrazně zvýhodňuje uživatele, kteří měli možnost si na ČSFD.cz založit účet při jejím vzniku. Novější uživatelé tento deficit aktivit obtížně dohánějí.

Noví členové jsou rovněž znevýhodněni, co se slovního hodnocení jednotlivých filmů týče. Řazení komentářů na stránkách je v základním nastavení naprogramováno tak, aby se na prvních místech zobrazovaly nejprve příspěvky uživatelů s nejvyšším počtem bodů. Nastavení se samozřejmě dá změnit, například tak aby se komentáře zobrazovaly podle data přidání, nebo podle hodnocení.

ČSFD.cz dále poskytuje novinky týkající se světa filmové, seriálové a televizní produkce, přehled filmových premiér, programy českých i slovenských kin a další užitečné funkce.⁷⁶

Tyto funkce nápadně připomínají již existující americkou verzi filmové databáze IMDb.com neboli *Internet Movie Database*. IMDb.com na rozdíl od ČSFD.cz obsahuje širší spektrum informací týkajících se jednotlivých snímků, díky čemuž je vhodná nejen pro širokou veřejnost, ale i pro profesionály. ČSFD.cz se naopak zaměřuje výhradně na mainstreamovou veřejnost. Tím se vyznačuje i množství informací u jednotlivých snímků, které uživatele většinou jen stručně informují o ději, prozradí rok a místo natočení, žánr, režiséra, scénáristy, kameramana, hudbu a herce. Přes všechnu podobnost se podle svých slov Pomothy největší americkou filmovou databází neinspiroval.⁷⁷

V případě IMDb.com bychom našli jeden zásadní rozdíl, kterým je metoda hodnocení filmů. U jednotlivých snímků se zobrazuje hodnocení klasických uživatelů a hodnocení profesionálů nebo odborníků v oboru zvlášť. Díky tomu mají diváci možnost vytvořit si ucelenější představu

⁷⁵ Načteno z Česko-Slovenská filmová databáze: <https://www.csfd.cz/>

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Candra, Robert., Melichar, Martin. (2. 6 2014). Český rozhlas. Načteno z rozhlas.cz: <https://wave.rozhlas.cz/martin-pomothy-nic-jineho-nez-csfdcz-delat-nehci-5239575>

o kvalitách filmu, což je zásadní vzhledem k tomu, že hodnocení na filmových databázích má ulehčit návštěvníkům rozhodnutí, zda film shlédnou či nikoli.

Metaskore filmu, jak se nazývá systém hodnocení využívaný IMDb.com, rovněž napomáhá řešit problémy s cíleným navyšováním hodnocení filmu. Tuto nepříjemnost řešila *Česko-Slovenská filmová databáze* v roce 2019. Jednalo se o film českého režiséra Davida Balady *Narušitel*, kterému několik falešných účtů navýšilo na databázi hodnocení přímo v den premiéry. Podezření na nekalé praktiky vzrostlo s faktem, že novináři reagující na snímek *Narušitel* se vesměs shodovali na negativní kritice.⁷⁸ Metaskore filmu umožňuje v případě vyšších rozdílů mezi hodnocením uživatelů a hodnocením odborníků administrátorům rychleji odhalit pokusy o cílenou manipulaci s hodnocením filmů. Podle Pomotyho je zavedení obdobného systému na ČSFD.cz příliš komplikované, a proto jedinou obranou databáze před těmito praktikami zůstává vědomostní test, který musí podstoupit každý, kdo chce sdílet svá slovní hodnocení.

Jako dalšího předchůdce ČSFD.cz tentokrát v českých zemích lze jmenovat *Malou encyklopedii filmu: Zahraniční tvorba*. Šlo o tiskovinu, kterou v roce 1974 vydalo nakladatelství *Obzor*. Kniha obsahovala více než 3000 hesel. Na její tvorbě se podíleli autoři jako Richard Blecha, Ivo Hepner nebo Jaroslav Brož. Tištěná encyklopedie filmu obsahovala rejstřík snímků i hodnocení v podobě recenzí. Jejich autory byli například filmový historik Peter Mihálik nebo kritik Ladislav Lajcha. Nové obohacené vydání vyšlo v roce 1993 pod názvem *Encyklopedie filmu*.

I v zahraničí bychom našli obdobné publikace. Například americkou *Leonard Miltin's Movie Guide*, která vycházela pravidelně od roku 1969 do roku 2014. Šlo o jednu z prvních filmových databází, která zavedla nové hodnocení v podobě hvězd (od 1 do 4). Jejím autorem byl americký filmový kritik a historik Leonard Maltin.

Jeho recenze se dostaly i do databáze *Microsoft Cinemania*, která vycházela v 90. letech na CD. Kromě Maltina do ní přispěli například Pauline Kael nebo Roger Ebert.

⁷⁸ Sladký, Pavel; Gmitterková, Šárka. (1. 2 2019). *Podvody s hodnocením na ČSFD. „Zrovna válčíme s filmem Narušitel,“ říká k nekalé praxi šéf databáze. Načteno z iROZHLAS:*
https://www.irozhlas.cz/kultura/film/csf-d-film-cesko-slovenska-filmova-databaze-hodnoceni-filmu_1902010800_ako

Přesto Pomothy vidí ČSFD.cz jako originální projekt: „*IMDb.com není sociální platforma, je to jen obří databáze informací. Návštěvník si k téhle stránce nevytvoří vztah jako k ČSFD.cz, kde potká spřízněné duše. Jdeme vlastní cestou.*“⁷⁹

Závěrem lze říct, že *Česko-Slovenská filmová databáze* může mít velký vliv na širokou veřejnost. Například procentuální hodnocení filmů může ovlivnit velkou část návštěvníků, kteří se právě na základě tohoto hodnocení rozhodují, zda má cenu film shlédnout, nebo na něj jít do kina, či nikoli. Problém je však v tom, že sám Pomothy uvádí, že filmy s vyšším procentuálním hodnocením nemusí být automaticky kvalitnější než filmy s nižším hodnocením. Lepší procentuální hodnocení jen ukazuje, že film vyhověl většímu množství lidí.

Naopak komentáře u jednotlivých snímků vnímá Pomothy jako: „*novou podobu filmové publicistiky, která je výživnější a dalekosáhlejší než současná podoba.*“⁸⁰ Podle Pomothyho mají uživatelé většinou stejný přehled jako novináři. Tudíž by jejich komentáře měly být stejně kvalitní jako filmové recenze odborníků. A díky kratšímu rozsahu je čtenář schopen vstřebat více rozdílných názorů na jeden film za stejnou dobu, kterou by strávil pročitáním jedné recenze obsahující jeden subjektivní názor jednoho novináře.

Za předpokladu, že by všichni registrovaní uživatelé na ČSFD.cz, kteří přispívají slovními komentáři, měli opravdu stejný nebo dokonce lepší přehled než filmoví kritici, měly by na základě Pomothyho argumentů krátké komentáře v databázi navrch. Pravděpodobnost, že jsou všichni uživatelé vybaveni žádanými znalostmi je ale malá. Navíc je třeba brát v potaz fakt, že právě kvůli krátkému rozsahu komentář neobsáhne všechny důležité aspekty filmu, které je třeba zhodnotit.

5.4. Film Thor: Ragnarok

Americký snímek *Thor: Ragnarok* je třetím pokračováním filmů *Thor* a *Thor: Temný svět*. Zároveň jde v pořadí o sedmnáctý film mediální franšizy *Marvel Cinematic Universe* (MCU), která představuje fiktivní svět, v němž se odehrávají příběhy vytvořené na motivy hrdinů Marvel Comics. *Marvel Cinematic Universe* je dějištěm jak celovečerních filmů, tak i televizních seriálů. *Thor: Ragnarok* je celovečerní film, který spadá do ságy *The Infinity Saga*, kterou v roce 2008 odstartoval film *Iron Man* a v roce 2021 by ji měl ukončit snímek

⁷⁹ Tůma, Ondřej. (31. 3 2012). *penize.cz*. Načteno z *penize.cz*: <https://www.penze.cz/spotrebitel/233640-martin-pomothy-csfd-cz-je-pro-me-jen-konicek-ne-byznys/>

⁸⁰ Svoboda, Martin. (5. 8 2015). *Aktuálně.cz*. Načteno z *aktualne.cz*: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/pomo-csfd-predstavuje-novou-a-lepsi-filmovou-publicistiku/r~5d8943e83b4811e599c80025900fea04/>

Thor: Love and Thunder, který bude zároveň čtvrtým pokračováním filmů věnovaných fiktivní postavě Thor.

Film *Thor: Ragnarok* je produkován americkým a filmových studií *Marvel Studios*. Jeho režisérem je Taika Waititi s tím, že předlohou k filmu se staly komiksy Stana Leea, Larryho Liebera a Jacka Kirbyho. Premiéra ho čekala v Los Angeles 10. října 2017. Do České republiky se dostal už po několik dnech. Premiéru zde měl 26. října 2017.

Postava Thora byla stvořena podle předlohy severského mýtického boha hromu, deště a nebe. Ve filmech z dílny *Marvel Studios* je Thor ztvárněn australským filmovým hercem Chrisem Hemsworthem. Mezi dalšími hlavními herci lze najít jména jako Tom Hiddleston nebo Mark Ruffalo, které diváci mohou znát nejen z prvních dvou dílů trilogie Thor, ale i z dalších děl z dílny *Marvel Studios*.

Svou dějovou linií ani výslednou pointou se film nijak výrazně neodlišuje od obdobných komiksových filmů, kde hlavní hrdina bojuje se zlem a bezprávím. Konkrétně *snímek Thor: Ragnarok* se odehrává ve vesmíru, na fiktivních planetách existujících ve světě *Marvel Cinematic Universe*. Thor je uvězněn na neznámé planetě daleko od domova a snaží se vrátit včas na svou domovskou planetu Asgard, aby zastavil blížící se zkázu jeho domova pojmenovanou Ragnarok. Jelikož je snímek součástí větší ságy, prolnou se do něj příběhy i jiných postav, jako je například příběh Hulka ztvárněného Markem Ruffalem, nebo postava Doctora Strange, kterou ztvárnil Benedict Cumberbatch.

Žánr komiksový film již nelze s jejich rostoucí popularitou přehlížet. Například celovečerní film *Avengers: Endgame*, který vyšel v roce 2019, a jenž patří rovněž do ságy *The Infinity Saga*, se s celosvětovými tržbami \$ 2 797 800 564 stal nejvýdělečnějším filmem všech dob.⁸¹ *Thor: Ragnarok* dosáhl zisku téměř 854 milionu dolarů a zařadil se tak do výčtu sta nejvýdělečnějších filmů všech dob na úctyhodné 77. místo.⁸²

⁸¹ *Avengers: Endgame*. (nedatováno). Načteno z *Box Office Mojo* by *IMDbPro*:
<https://www.boxofficemojo.com/release/r13059975681/>

⁸² *Thor: Ragnarok*. (nedatováno). Načteno z *Box Office Mojo* by *IMDbPro*:
<https://www.boxofficemojo.com/release/r12959312385/>

Zároveň nelze říct, že cílovou skupinou jsou pouze mladiství. V případě filmu *Thor: Ragnarok* bylo pouhých 16 % diváků mladších 17 let. Naopak diváci starší 25 let tvořili celých 63 % procent.⁸³

5.4.1. Analýza filmové recenze *Thor: Ragnarok* na portálu iDNES.cz

Filmová recenze, jejíž autorkou je Mirka Spáčilová, vyšla na stránkách *iDNESu* 25. října 2017. Článek byl publikován pod titulkem *RECENZE: Ani mýtus, ani komiks. Třetí díl Thora je laserová estráda.*⁸⁴

Perex napovídá, že kritika se nebude nést v kladném duchu. Autorka označuje snímek za film, který se: „vyloženě urval z opratí; sází na plátno hlava nehlava, co ho napadne.“⁸⁵

Hned v prvním odstavci své tvrzení o chaotičnosti filmu rozšiřuje. Kritizovanou nesourodost dává za vinu scénáristovi Christopherovi Yostovi, o kterém mluví poněkud drsnými slovy: „Jako by byl na tripu“.⁸⁶

Již v úvodu je zřejmé, že autorka při hodnocení filmu bere v úvahu i minulost, a to především profesionální, spoluautorů filmu. Například právě Christopher Yost v době natáčení snímku *Thor: Ragnarok* neměl zkušenosti s podobným typem filmů a zaměřoval se spíše na díla animovaná.

U širšího kontextu vzniku filmu zůstává a dostává se k různým vnějším tlakům, které podobu filmu ovlivnily. Silný nátlak vidí ze strany *Marvel Studios*, kde se domnívá, že značka *Marvel* se za každou cenu snaží zpropagovat své komiksové hrdiny ve filmech, kde být nemají. Zde nebere v potaz fakt, že celý fiktivní svět *Marvel Cinematic Universe* stojí na vzájemném prolínání příběhů. Pokud tento koncept byl vymyšlen za účelem účinnější propagace, postupem času se dostal do stádia, kdy fanoušci počítají s prolínáním příběhů a celý koncept se stal

⁸³ Susman, Gary. (6. 11 2017). How 'Thor: Ragnarok' Affected the Rest of the Box Office. Načteno z *moviefone.com*: <https://www.moviefone.com/2017/11/06/here-are-the-winners-and-losers-of-thor-ragnaroks-battle-for/>

⁸⁴ Spáčilová, Mirka. (25. 10 2017). *RECENZE: Ani mýtus, ani komiks. Třetí díl Thora je laserová estráda.* Načteno z *iDNES.cz*: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/thor-ragnarok-recenze.A171025_094026_filmvideo_ts

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ Tamtéž

jakýmsi jedním velkým příběhem na několik pokračování. Mirka Spáčilová vzápětí sama připouští, že jde o „*vcelku příjemné vycpávky*“.⁸⁷

Autorka recenze rovněž bere v potaz, že film byl tvořen pro fanoušky komiksů a celé ságy. Proto film zcela neodsuzuje, ale hodnotí ho jako, sice bezduchou, ale zábavnou podívanou. „*Nicméně zábava to je: sice bezduchá, ale pěkně zabalená a fanoušci se za ni budou bít do krve. Ostatní vědí, že kotlíkový guláš chutná lépe v hospodě než v kině.*“⁸⁸

Procentuálně film Mirka Spáčilová hodnotí šedesáti procenty, což je podle některých statistik její zlatý střed. Celkově však kritika vyznívá spíše v negativním duchu. Připouští, že film bude mezi diváky úspěšný, zároveň ale naznačuje, že se nebude jednat o diváky vytříbeného vkusu.⁸⁹

Abychom recenzi shrnuli: snímek byl představen jen velmi lehce a naznačení dějové linie vůbec. Autorka recenze ale pravděpodobně brala v potaz, že jde o třetí díl známé trilogie, o které se zmínila hned v úvodu, takže nebylo nutné Thora blíže popisovat. Chybějící informace doplnil přiložený trailer.

Faktické informace jako jméno režiséra, herců či délku filmu autorka šikovně zakomponovala do textu a lehce se dotkla profesionální minulosti hlavního scénáristy. Přehled základních informací o filmu je k dispozici ve widgetu.

Co se jazyka týče, autorka často volila delší souvětí, ale vyvarovala se odborných výrazů.

Z textu vyplynulo, že autorka pravděpodobně plně neporozuměla konceptu Marvel Cinematic Univers, když prolínání postav označila za reklamní tah. Na druhou stranu velmi dobře čtenáři popsala, co může od filmu očekávat – zábavné scénky a show plnou barev). V potaz vezme i fakt, že film cílí hlavně na fanoušky komiksových snímků.

5.4.2. Analýza filmové recenze Thor: Ragnarok na portálu The Guardian

Recenze ke snímku *Thor: Ragnarok* byla uveřejněna 19. října a jejím autorem se stal Steve Rose. Steve Rose je filmový kritik, který pravidelně publikuje na portálu *The Guardian* nejen své filmové recenze, ale také další články zaměřené převážně na filmovou tematiku.

⁸⁷ Spáčilová, Mirka. (25. 10 2017). RECENZE: Ani mýtus, ani komiks. Třetí díl Thora je laserová estráda. Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/thor-ragnarok-recenze.A171025_094026_filmvideo_ts

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Tamtéž

The Guardian využívá hodnocení filmů v podobě hvězd od jedné do pěti. *Thor: Ragnarok* získal od Steva Rose tři hvězdy.

Již v úvodu recenze se dozvídáme, že celý film stojí na humoru, který Steve Rose nazývá Kiwi humorem. Ten se vyznačuje sebezpodceňováním a bagatelizováním či znevažováním všeho vážného. Již v perexu je humor, a tedy i hlavní pointa filmu, označen za naprosto bezvýznamný. „*Taika Waititi naplňuje film Thor velkorysou dávkou sebezpodceňujícího humoru Kiwi, ale vše zůstává poněkud bezvýznamné.*“⁹⁰

Z recenze celkově vychází humor, který režisér Taika Waititi do Thora vnesl, jako hlavní negativní element snímku. Recenze se ještě více zamotá, když Steve Rose dílo připodobní k obdobně úspěšným *Strážcům Galaxie*, jež se zrodili rovněž v dílně *Marvel Studios*, nebo poměrně populárnímu komediálnímu anglickému seriálu *Červený trpaslík*, který si na ČSFD.cz vysloužil titul 6. nejoblíbenější seriál a dnes je považovaný již za kultovní britský sitcom.

Konkrétní negativum humorné stránky filmu uvádí až na konci druhého odstavce ve větě: „*Komiksové filmy strávily dlouhou dobu snahou o to být považovány za seriózní, dospělou zábavu, ale film Thor: Ragnarok nelze brát vážně.*“⁹¹

Zároveň ale Steve Rose připouští, že uvést Thora v humorném světle bylo rozumné rozhodnutí vzhledem k tomu, že předchozí díl *Thor: Temný Svět*, který byl založen na klasickém konceptu komiksových filmů známého z dob původního Supermana, a který postrádal humornou stránku, u diváků uspěl výrazně hůře. To jen dokazuje, že humor ve filmech u diváků roste na oblibě a je vyžadován, což stvrzuje ještě v posledním odstavci, kde uvádí, že „*Thorovi projde všechno jen proto, že je tak trefně a nenápadně vtipný.*“⁹²

Oproti české recenzi se Steve Rose více zaměřil na děj filmu a prozradil i několik detailů, přičemž si dával pozor, aby žádný z nich nebyl spoiler.

Na rozdíl od Mirky Spáčilové Steve Rose stručně představuje režiséra filmu a snaží se najít jeho typické otisky v samotném snímku.

⁹⁰ Přeloženo z: Rose, Steve. (19. 10 2017). *The Guardian*. Načteno z *Thor: Ragnarok*: <https://www.theguardian.com/film/2017/oct/19/thor-ragnarok-review-chris-hemsworth-cate-blanchett-taika-waititi>

⁹¹ Tamtéž

⁹² Tamtéž

Jeho celkové hodnocení ale vyznívá poněkud zmateně, když na jednu stranu nelichotivě popisuje humor, který filmu vládne, a na druhou stranu uvádí, že přetvořit Thora v zábavně založenou postavu bylo jediné správné rozhodnutí.

5.4.3. Analýza uživatelských komentářů k filmu *Thor: Ragnarok* na ČSFD.cz

Co se procentuálního hodnocení týče, snímek *Thor: Ragnarok* si od uživatelů *Česko-Slovenské filmové databáze* vysloužil (ke dni 13.5.2020) 82 %, čímž získal červené označení a zařadil se tak k lepším filmům v databázi. K datu podání teze k bakalářské práci se film mohl pyšnit 89 %, díky čemuž se dostal na žebříček 300 nejlepších filmů na ČSFD.cz. S 82 % se v žebříčku neudržel, ale vzhledem k tomu, že poslední film žebříčku má 84,6 %, lze snímek *Thor: Ragnarok* stále řadit mezi ty nadprůměrně hodnocené.

Z prvního pročtení komentářů uživatelů ČSFD.cz je patrné, že většina uživatelů se ve svých textech věnuje humorné stránce filmu. Velká část uživatelů ji ale nepovažuje za negativum, nýbrž naopak za pozitivum. Pokud se podíváme na uživatele s nejvyšším počtem uživatelských bodů, najdeme komentáře jako: „*Nejvtipnější a zároveň asi i nejlepší film ze světa Marvelu, který jsem vůbec kdy viděl,*“⁹³ od uživatele Malarkey, nebo komentář „*Ohromná zábava.*“⁹⁴ od uživatele Cervenak.

Najdou se i tací, kteří se shodují s recenzemi filmových kritiků na negativním hodnocení humoru. Uvádí, že na oltář humoru padl propracovaný děj a vážnost filmu. Komentář od uživatele Djkoma: „*Přes dvě hodiny nabitě humorem často velice typickým pro Waititiho (včetně jeho cameo role). Všechno je neuvěřitelně barevné a hraje na tu nejjednodušší notu. Bohužel právě to je i nejslabší část filmu, který je jinak nadupaný od první do poslední minuty.*“⁹⁵ Jeho vysoké hodnocení, které v tomto případě představovaly čtyři hvězdy, ale napovídá, že tento nedostatek nepovažoval za tak fatální, jako filmoví kritici.

Jiní na pomyslný oltář humoru postavili emoce, jako uživatel TeeAge. „*Emócie sú tu na 100 % vymenené za vtipy.*“⁹⁶ Film ale rovněž ohodnotil čtyřmi hvězdami a uvedl, že přestože obdobné humorné pojetí nevyhledává, v případě třetího Thora jej vítá a Waititiho snažení hodnotí jako povedené.

⁹³ *Thor: Ragnarok*. (2020). Načteno z Česko-Slovenská filmová databáze: <https://www.csfd.cz/film/374525-thor-ragnarok/prehled/>

⁹⁴ *Tamtéž*

⁹⁵ *Tamtéž*

⁹⁶ *Tamtéž*

Pro některé uživatele se pak humor stal hlavním lákadlem filmu. Dzeyna, která film ohodnotila čtyřmi hvězdami, připouští, že nové humorné pojetí komiksových filmů se stalo důvodem, proč tomuto žánru opět začala věnovat pozornost. „*Měla bych se stydět. Úplně jsem zapoměla, jak jsou filmy od Marvelu super. Od jisté doby, mě fantasy a sci-fi nebralo a teď se mi to zase vrací a musím říct, že mě to celkem dost baví. Vážně jsem se nasmála. Vždycky mě odrazovalo to, jak se tam má hrozně moc bojovat, ale vlastně je to strašně vtipné a zábavné.*“⁹⁷

Uživatel Nevka, který 25.10.2017 ohodnotil film pěti hvězdami se kromě humoru snaží najít i další pozitiva, za která považuje rozvinutí vztahu mezi postavami, které divák zná z předchozích filmů.⁹⁸

Uživatelé hodnotící film jako průměrný (tedy třemi hvězdami), mezi které patří i POMO (Martin Pomothy), se shodují na tom, že jde hlavně o mainstreamovou masovou podívanou, která postrádá hlubší pointu a má diváka pouze pobavit. V tomto kontextu mě zaujal komentář MrHlada, který film popisuje jako průměrný a kritizuje jej za postrádající emoce a dějovou hloubku. Svůj komentář zakončuje větou: „*Možná by mi nevadilo, kdyby Marvel zase začal mít trošku větší ambice, než je pouhé natáčení ,velkých, úspěšných a docela fajn‘ filmů.*“⁹⁹

V čem se uživatelé ČSFD.cz shodnou s filmovým kritikem Stevem Rose, je jistá paralela mezi třetím dílem Thora a obdobnými *Strážci Galaxie*. Například uživatel Helo se svým komentářem: „*Třetí Thor se už totálně vydal cestou Strážců a nedělá to o nic hůř*“,¹⁰⁰ uživatel Hedy: „*Sic natočeno podobně jako Strážci Galaxie tak je to mnohem lepší*“,¹⁰¹ nebo Snake.Charmer: „*Obrat od vážnějšího tónu k nadsazenosti Strážců galaxie se Marvelu vyplatil*“.¹⁰² Na rozdíl od Steva Rose hodnotí uživatelé ČSFD.cz tuto podobnost kladně.

Mezi uživateli s nejvyšším počtem aktivních bodů se těžce hledají tací, kteří filmu dali méně než tři hvězdy. Přesto se jich pár našlo a vesměs kritizují hlavně humor. Ten označují za infantilní, trapný a přehnaně masový. Rovněž filmu stejně jako Mirka Spáčilová vytýkají přeplácانost a nesourodost.¹⁰³

⁹⁷ *Thor: Ragnarok. (2020). Načteno z Česko-Slovenská filmová databáze: <https://www.csfd.cz/film/374525-thor-ragnarok/prehled/>*

⁹⁸ *Tamtéž*

⁹⁹ *Tamtéž*

¹⁰⁰ *Tamtéž*

¹⁰¹ *Tamtéž*

¹⁰² *Tamtéž*

¹⁰³ *Tamtéž*

5.5. Film *Tvář vody*

Tvář vody je americký snímek z roku 2017. Jde o dílo mexického filmového režiséra Guillerma del Tora, který se věnuje převážně vědecko-fantastickému a hororovému žánru. Stojí za filmy jako *Hellboy*, *Faunův labyrint*, *Blade 2* nebo *Pacific Rim – Útok na Zemi*. Snímek *Tvář vody* z výčtu jeho děl lehce vybočuje. Film je ošitkován jako romantické drama, ale také jako fantasy s hororovými prvky

Hlavní postavu, kterou je němá uklízečka, si zahrála britská herečka Sally Hawkins. Ta pracuje v tajné vládní organizaci, kam byl převezen záhadný obojživelný tvor z Amazonie, aby na něm mohly být prováděny experimenty. Film se točí okolo vztahu němé uklízečky a záhadného tvora a vše eskaluje jeho útekem z laboratoře. Celý film se odehrává v 60. letech minulého století. Tuto dobu odráží i přítomnost sovětských špiónů.

Tvář vody se dočkala své premiéry 31. srpna 2017, kdy byla představena na 74. ročníku Benátského filmového festivalu. Právě zde ihned získala hlavní ocenění Zlatého lva, které patří k nejprestižnějším evropským filmovým cenám. Tím výčet ocenění nekončí. Ještě v roce 2017 byl film vybrán Americkým filmovým institutem jako jeden z nejlepších filmů celého desetiletí. Dále získal nominaci na Zlatý glóbus hned v několika kategoriích. Šlo konkrétně o kategorie nejlepší film – drama, nejlepší režie, nejlepší ženský herecký výkon v hlavní roli, nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli, nejlepší scénář a nejlepší hudba, přičemž v ceny proměnil dvě ze šesti nominací (nejlepší režie a nejlepší hudba). Ve filmu zazní originální hudba francouzského skladatele Alexandra Desplata. Na Filmových cenách Britské akademie byl nominován ve 12 kategoriích. Tímto bychom ve výčtu cen mohli pokračovat ještě dlouho, za zmínku ale stojí třináct nominací na *Oscara*, ze kterých film proměnil hned čtyři. A to konkrétně v kategorii nejlepší film, nejlepší režie, nejlepší skladatel a nejlepší výprava. Úspěch snímku na odborné filmové scéně je tedy nepopiratelný.

Co se tržeb týče, do stovky světově nejvýdělečnějších filmů se *Tvář vody* z daleka nedostane. Ve Spojených státech byl film do kin vpuštěn až 1. prosince 2017 a během prvního víkendu utržil 166 654 amerických dolarů. Celkově pak ve Spojených státech výdělek činil \$63,859,435 a celosvětově \$131,473,877. *Tvář vody* se tak může chlubit celkovými tržbami \$195,333,312, což při rozpočtu pouhých 19.5 milionu dolarů není žádný propadák. Výčet sta nejvýdělečnějších filmů ale zakončují *Strážci Galaxie* se 772 776 600 americkými dolary, což je od výdělku *Tváře vody* na hony vzdálené číslo.

5.5.1. Analýza filmové recenze *Tvář vody* na portálu iDNES.cz

V České republice se snímek dočkal premiéry až 15. února 2018. Recenze na webovém portálu *iDNES.cz*, jejíž autorkou se opět stala Mirka Spáčilová, se objevila již 11. února.

Mirka Spáčilová svou recenzi uvádí nadpisem „*Pohádková Tvář vody? Překrásné, ale na Oscarech se chce víc*“.¹⁰⁴ O necelý měsíc později pro ni muselo být překvapením, že film na *Oscarech* uspěl hned v několika kategoriích.

Svou skepsi k získání *Oscara* Mirka Spáčilová odůvodnila tím, že: „*Tvář vody, jakkoli jde o filmařský skvost, je ‚jen‘ pohádka*“,¹⁰⁵ přičemž už v roce 2018 se do světa kinematografie začínala dostávat ženská emancipace, která odmítala ženské filmové hrdinky, kterým jde pouze o lásku. A právě tím hlavní hrdinka *Tváře vody* byla. Mirka Spáčilová film označila jako „*originální variaci na Krásku a zvíře*“.¹⁰⁶

Autorka recenze se nezapomněla pozastavit nad tím, že od režiséra Guillerma del Tora je romantická adaptace pohádky nezvyklým odběhnutím od jeho tradičních filmových žánrů. „*Na druhé straně budí rozpaky fanoušků, kteří by od Guillerma del Tora chtěli spíš pokračování veselého komiksového chlapíka, už třetího Hellboye*“.¹⁰⁷

Film samotný ale v žádném případě neshazuje. Ba naopak. Jednoduše jej popsala jako překrásný. V na první pohled „obyčejné“ love story vidí fungující směsici citu, humoru i brutality, které pro ni *Tvář vody* posouvají na vyšší úroveň.

Mrhání časem, neumělá ruština a celá politická šablona vojáků jsou jediné škraloupky, které Mirka Spáčilová našla na pro ni jinak velmi povedeném díle.

V závěru recenze upozorňuje, že film se může z počátku zdát prázdný a nezáživný, ale Mirka Spáčilová v něm jistě našla skryté hodnoty. Dokazuje to fakt, že snímek ohodnotila 80 %, což s přihlédnutím k faktu, že jen hrstku filmů hodnotila 85 % či 90 %, se dá považovat za úspěch.

¹⁰⁴ Spáčilová, Mirka. (11. 2 2018). RECENZE: *Pohádková Tvář vody? Překrásné, ale na Oscarech se chce víc*. Načteno z *iDNES.cz*: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/tvar-vody-recenze.A180209_131126_filmvideo_ts

¹⁰⁵ *Tamtéž*

¹⁰⁶ *Tamtéž*

¹⁰⁷ *Tamtéž*

Celkově je recenze napsaná velmi podobně jako k filmu *Thor: Ragnarok*. Autorka opět využívá dlouhá souvětí a opět se snaží vyvarovat složitějších výrazů, takže by text měl být snadno srozumitelný i pro laika.

V případě této recenze si můžete všimnout lepšího zasazení filmu do celkové tvorby režiséra a porovnání s jeho předešlými díly. Kromě toho se v textu vyskytují trefné narážky na politickou situaci hlavně ve Spojených státech, kde na přelomu let 2017 a 2018 získávalo na popularitě hnutí MeToo a s ním i ženská emancipace.

A konečně z textu jasně vyplývá, co autorka vidí za hlavní pozitiva, a co naopak za hlavní negativa.

5.5.2. Analýza filmové recenze *Tvář vody* na portálu *The Guardian*

Lidé ve Velké Británii mohli *Tvář vody* shlédnout už 14. února 2018. Den na to vyšla na webovém portálu *The Guardian* filmová recenze, jejímž autorem byl Peter Bradshaw.

Peter Bradshaw je anglický spisovatel a známý filmový kritik. Od roku 1999 je také hlavním filmovým kritikem *The Guardianu*.

Už samotný titulek recenze, který zní: „*The Shape of Water review – an operatic plunge into Guillermo del Toro's immersive cinema*“¹⁰⁸ (volně přeloženo: *Recenze Tváře vody – iniciativní ponoření do pohlcujícího filmového světa Guillerma del Tora*), napovídá, že autor recenze nové dílo mexického režiséra vidí jako úspěch.

Hned v perexu zmíní kvalitní ztvárnění hlavní hrdinky, které v případě herečky Sally Hawkins považuje za vrchol její herecké kariéry. „*Sally Hawkins gives a career-best performance*“.¹⁰⁹

Podobně jako Mirka Spáčilová popisuje i Peter Bradshaw snímek jako nádherný: „*Tvář vody se téměř topí ve své vlastní nádheře*“¹¹⁰ a shoduje se s českou kritičkou na velké podobnosti s pohádkou *Kráska a zvíře*. Zároveň vidí jistou podobnost s hororovým *Frankensteinem* od

¹⁰⁸ Bradshaw, Peter. (2018. 2 15). *The Shape of Water review – an operatic plunge into Guillermo del Toro's immersive cinema*. Načteno z *The Guardian*: <https://www.theguardian.com/film/2018/feb/15/the-shape-of-water-review-guillermo-del-toro>

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ Přeloženo z: Bradshaw, Peter. (2018. 2 15). *The Shape of Water review – an operatic plunge into Guillermo del Toro's immersive cinema*. Načteno z *The Guardian*: <https://www.theguardian.com/film/2018/feb/15/the-shape-of-water-review-guillermo-del-toro>

Jamese Whalea nebo s pohádkovým filmem *E.T. – Mimosmšťan* od Stevena Spielberga. Podle Bradshawa ale *Tvář vody* podle něj postrádá jejich nenucenou sílu.

V kontextu práce mexického režiséra hodnotí Peter Bradshaw *Tvář vody* jako jeden z jeho nejlepších filmů. Přestože Bradshaw sám uvádí, že není skalním fanouškem Guilleromorovi del Torovi práce, musí uznat, že tento jeho počín v sobě skrývá bohatou a silnou podívanou.

Tato recenze se opět (jako v případě recenze filmu *Thor: Ragnarok* na portálu *The Guardian*) hodně zaměřuje na samotný děj, přičemž si autor dává pozor, aby nevyzradil nic zásadního, co by divák nemohl zjistit z upoutávky. Na rozdíl od Mirky Spáčilové se více věnuje netradičnímu vztahu němé uklízečky a obojživelného tvora. Snaží se divákovi přiblížit hlavní pointu onoho vztahu, která je pro pochopení celého filmu klíčová.

V textu se hodně zaměřuje na hodnocení výkonu hlavní herečky Sally Hawkins, ale o režisérovi a jeho práci se zmíní jen okrajově v závěru recenze.

Na rozdíl od Mirky Spáčilové se film nijak nesnaží vsadit do společenského nebo uměleckého kontextu, ale částečně se věnuje politické době 60. let, kdy se film odehrává.

5.5.3. Analýza uživatelských komentářů k filmu *Tvář vody* na ČSFD.cz

Na *Česko-Slovenské filmové databázi* nezaznamenal americký snímek *Tvář vody* tak jednoznačný úspěch, jako na *Oscarech*. Uživatelé ČSFD.cz jej hodnotili tak, že si ke dni 13.5.2020 vysloužil 63 % a dlouhodobě se udržuje mezi průměrnými filmy označenými modrým rámečkem (viz. kapitola 5.3.). V přehledu *hodnocení uživatelů*, kde se zobrazují počty hvězdiček, které filmu věnovali nejaktivnější uživatelé, převažují čtyři hvězdy. Ty film získal například od uživatele POMO, kleopatra nebo KevSpa. Například od uživatele verbal si ale vysloužil pouze jednu hvězdu a od uživatele Tsunami_X dvě.

V případě slovního hodnocení se film setkal s velmi různorodými názory. Bez úpravy řazení (viz. kapitola 5.3.) se na prvním místě objeví hodnocení uživatele POMO. Ten měl ke snímku jedinou výtku, a čili dlouho stopáž: „(...) akurát v málinko prepálenej stopáži. 100 minút by bolo ideálnych“.¹¹¹ Jinak film i přes – podle jeho slov – jednoduchou a předvídatelnou zápletku, hodnotí velmi kladně: „Všetko decentne napísané a zrežírované, všetko na správnom mieste.“¹¹²

¹¹¹ *Tvář vody*. (nedatováno). Načteno z ČSFD.cz: <https://www.csfd.cz/film/454157-tvar-vody/komentare/>

¹¹² *Tamtéž*

Hned v závěsu je nelichotivé slovní hodnocení uživatele verbal. Ač připouští, že film je výborně zrežirovaný a má dobré herecké obsazení, ve většině svého textu prezentuje pohoršení nad vztahem slepé uklízečky a obojživelného tvora, které ho dokázalo odpudit natolik, že filmu věnoval jen jednu hvězdu. Podobné pohoršení projevil i uživatel Malarkey, který snímku dal dvě hvězdy, a vůbec většina uživatelů, kteří film hodnotí negativně. Další negativum vidí v příliš dlouhé stopáži a prezentují udivení nad tím, jak film mohl získat hned čtyři *Oscary*. „*A skutečně žasnu nad tím, že takovýhle Céčkový film obdržel nominaci na Oscara za nejlepší film,*“ - komentář uživatele Rosaviva.¹¹³

Naopak Uživatelé jako Cervenak, T2 či gudaulin kritizují spíše nízké procentuální hodnocení, které si snímek na ČSFD.cz vysloužil, a shodují se na hodnocení 90 % a výše. Ti, co filmu věnovali plný počet hvězd, kladně hodnotí především herecké výkony (a konkrétně hlavně herecký výkon Sally Hawkins), neopomíjejí ani režii Guillerma del Tora nebo krásně zachycenou atmosféru 60. let 20. století, kde se film odehrává. A konečně uživatelé jako D.Moore, kaylin nebo carly kladně hodnotí také hudbu Alexandra Desplata, která si na *Oscarech* v roce 2018 vysloužila vlastní sošku.

Nakonec mezi komentáři najdeme celou řadu uživatelů, kteří film hodnotí průměrně třemi hvězdami, což by více méně odpovídalo i celkovému procentuálnímu hodnocení filmu. Ti se povětšinou shodují na skvělé výpravě nebo na velmi dobrých hereckých výkonech Sally Hawkins a Michaela Shannona. Naopak kritizují dlouhou stopáž, v důsledku které film působí nezáživně. Příběh samotný hodnotí jako neoriginální a stereotypní. Vše nejlépe vystihuje úvodní věta komentáře od uživatele Zíza: „*Výprava skvělá, natočeno pěkně, příšerka krásná... no a pak ten zbytek. Umolousaně nezáživné, umělecky cenné (?), tiše hlasité, stereotypní*“.¹¹⁴

5.6. Závěr analýzy

Lze říct, že recenze na portálech *iDNES.cz* a *The Guradian* jsou psané tak, aby divákovi pomohly se rozhodnout, který film shlédne a který nikoli. Obecně z každé jednotlivé recenze ve finále vyzní, zda autor recenzovaný film hodnotí kladně či negativně. V některých případech ale u tvrzení chybí argumenty, které by stanovisko autora recenze potvrdily.

Například v případě filmu *Thor: Ragnarok* z recenze Mirky Spáčilové vyzní, že zábavu, kterou označuje jako bezduchou, hodnotí negativně, ale už neuvede, proč tomu tak je. To se podaří na

¹¹³ *Tvář vody. (nedatováno). Načteno z ČSFD.cz: <https://www.csfd.cz/film/454157-tvar-vody/komentare/>*

¹¹⁴ *Tamtéž*

ČSDF.cz, kde uživatel TeeAge souhlasí s negativním hodnocením humoru, ale svůj argument ještě podpoří tvrzením, že humor ve filmu vystřídal důležité emoce.

Stejný problém vidím v případě recenze Steva Rose, který humor ve filmu označuje za *kiwi humor*, což ale není synonymem pro *špatný humor*. Z jeho recenze tedy nevyplývá, proč je humor ve filmu negativní element. Celou situaci navíc zamotá, když připustí, že uvést postavu Thora v humorném světle bylo správné rozhodnutí. A když film připodobní k úspěšnému seriálu *Červený trpaslík* nebo k oblíbeným *Strážcům Galaxie* zamotá tak některým čtenářům hlavu nadobro. Z jeho slov totiž toto přirovnání vyplývá opět jako negativní, ale uživatelé ČSFD.cz podobnost se *Strážci Galaxie* vítali jako pozitivní faktor. Přeci jen si *Strážci Galaxie* vysloužili na ČSFD.cz titul 101. nejoblíbenější film.

Pokud zůstaneme u humorné stránky filmu *Thor: Ragnarok* zjistíme, že velká část uživatelů ČSFD.cz ji hodnotí jako hlavní kvalitu filmu. Pokud tedy stále počítáme s tím, že filmoví kritici mají pomoci lidem vytříbit si vkus, musejí jim dát jasné argumenty, proč v případě filmu *Thor: Ragnarok* nepovažují humor za kvalitní zábavu. Bez nich je to, jako byste obéznímu dítěti řekli, jez místo dobré sladké koblihy obyčejnou mrkev, ale už mu nevysvětlili proč.

Naproti tomu v případě recenze filmu *Tvář vody* už Mirka Spáčilová pomáhá čtenáři hledat ve filmu skryté hodnoty. Upozorňuje, že se snímek z počátku může zdát prázdný a nezáživný a že jeho pravé kouzlo musí divák teprve objevit. Je ale pravda, že v případě obhajování kvalit filmu *Tvář vody*, měla Mirka Spáčilová v peru dobrou municí v podobě nespočtu nominací a získaných cen, kterými se film může chlubit. Na stránkách ČSFD.cz ale zjistíme, že ani 13 nominací na *Oscara* a 4 první místa nemusí české diváky přesvědčit o kvalitách filmu.

Přiblížit divákovi hlavní pointu a význam filmu *Tvář vody* se v tomto případě podařilo lépe anglickému kritikovi Peteru Bradshawi. Ten se ve své recenzi zaměřil na hlavní aspekt filmu, kterým je vztah němé uklízečky a obojživelného tvora. Právě tento vztah hodnotila většina uživatelů na ČSFD.cz jako negativní. Věřím ale, že při hlubším pochopení režisérova záměru by mohli celý film začít vnímat v jiném světle. Právě popsání tohoto hlubšího záměru se dle mého názoru snažil docílit Peter Bradshaw ve své recenzi. Na základě všech mých dosavadních zjištění považují právě tuto snahu za hlavní a nejdůležitější úděl filmových kritiků.

Na závěr analýzy se mi podařilo stanovit jen velmi malé množství kritérií, která jsou důležitá pro jednotlivé skupiny (filmové kritiky a uživatele ČSFD.cz). Je to v důsledku toho, že se pro oba filmy stala typickou jedna charakteristická vlastnost, která si získala pozornost autorů recenzí i komentářů. V případě filmu *Thor: Ragnarok* to byl humor a v případě filmu *Tvář vody*

to byly umělecké hodnoty skryté za kontroverzím vztahem hlavních hrdinů. Důležitým zjištěním tedy bylo, že se obě skupiny zaměřily na stejné aspekty filmu, akorát je každá ze skupin hodnotila opačně.

V případě Thorovy humorné stránky se filmoví kritici víceméně shodli na tom, že šlo o negativní kritérium, které snižovalo hodnotu filmu. Uživatelé ČSFD.cz naopak zábavné pojetí komiksového filmu uvítali a pro řadu z nich to byl největší klad. Bohužel ani jedné skupině se jejich tvrzení nepodařilo podložit silnými argumenty. V tomto případě si myslí, že se obyčejný divák spíše ztotožní s komentáři na ČSFD.cz, protože pro něj fakt, že film je zábavný (byť je zábava jednoduchá), není sám o sobě negativum, které by ho mělo od shlédnutí filmu odradit, ba naopak.

Jednoznačně navrch měly recenze filmových kritiků filmu *Tvář vody*. Respektive negativní komentáře k tomuto snímku na ČSFD.cz dokázaly pouze vyjádřit znechucení nad vztahem němé uklízečky a obožřivelného tvora. Naproti tomu filmoví kritici spatřili ve filmu skryté poselství a snažili se jej divákovi buď přiblížit, nebo ho aspoň přimět jej hledat.

Závěr

Historie filmové kritiky není dlouhá a je velmi úzce provázaná se samotnou historií filmu, proto bylo někdy obtížné tyto dvě odvětví od sebe oddělit a v některých případech to ani nešlo. Proto jsem se zaměřila hlavně na její vývoj na počátku minulého století a poté na největší změny v tomto odvětví v posledních letech. Mezi ty patří různé splývání žánrů, rostoucí popularita internetových médií, jejichž obsah a celková podoba se musela výrazně modifikovat, aby na internetu uspěla. Proto dnes můžeme porovnávat filmové recenze s komentáři, které podle původní definice neměly s filmovou problematikou co do činění.

Na základě prozkoumání historie filmové kritiky a několika odborných článků zaměřených na psaní správných recenzí se mi podařilo stanovit několik zásadních pravidel pro psaní filmových recenzí. Myslím, že mé rozhodnutí odchýlit se lehce od původní teze, podle které jsem tato pravidla měla stanovit na základě analýzy několika recenzí předních filmových kritiků, bylo správné. V praktické části se totiž ukázalo, že ani recenze předních filmových kritiků nemusí být vždy dokonalé, a proto si myslím, že odborná literatura a historie vytvořily stabilnější základ pro mou práci.

Stanovená pravidla a nové informace přibližující problematiku současné filmové kritiky mi pomohly zanalyzovat recenze dvou vybraných filmů a komentáře k nim. Z této analýzy jsem učinila následující závěry:

V první řadě se ČSFD.cz může pochlubit širokou škálou komentářů, což přirozeně znamená, že jejich autory nelze házet všechny do jednoho pytle. Sto lidí, sto chutí. Příjemným překvapením bylo zjištění, že i mezi těmito autory se vyskytují tací jedinci, z jejichž komentářů vyplývá, že mají v oblasti kinematografie velmi dobrý přehled a jejich komentáře tak mohou být přínosné. Většinou šlo o uživatele s vyšším počtem bodů, kteří se v některých případech shodovali s názory filmových kritiků, nebo dokonce dokázali své názory podpořit silnějšími argumenty než filmoví kritici. Proto mohu prohlásit, že vybrané příspěvky na ČSFD.cz jsou kvalitativně srovnatelné s analyzovanými recenzemi. Navíc žijeme ve světě, který se neustále zrychluje, v důsledku čehož roste obliba krátkých a snadno vstřebatelných mediálních formátů, jako jsou videa a fotky na sociálních sítích nebo krátké příspěvky s komentáři, které zatím jen doplňují tradiční zpravodajství. Stejně tak lze předpokládat, že čtenáři budou v budoucnu dále upřednostňovat kratší komentáře na ČSFD.cz na úkor dlouhých recenzí. Proto, pokud má filmová kritika vzdělávat čtenáře v oblasti filmu, musí to dělat kvalitněji a efektivněji než kdy dřív.

Za druhé je tu otázka zábavy, která se proplétala celou prací. Už v počátcích filmu a pak především v průběhu 2. sv. války jsme mohli pozorovat, že se divák rád uchýlil k odlehčeným příběhům odehrávajícím se v ideálním iluzorním světě, který mu poskytl útěk z reality. Dalším projevem rostoucího zájmu o zábavu byl vzestup komerčního filmu po roce 1989. A konečně rozpor mezi filmovými kritiky a uživateli ČSFD.cz v tom, zda humorná stránka filmu je kladným či záporným faktorem. V případě filmů, které jsem zvolila, se může zdát, že se kvalitní film a humor navzájem vylučují, ale z historie filmografie víme, že tomu tak není. Jmenovat můžeme úspěšné počiny jako byl *Forrest Gump*, který v roce 1995 získal *Oscara* za nejlepší film nebo snímek *Nedotknutelní*, který v roce 2012 vyhrál Českého lva. Jelikož je hlavním cílem filmové kritiky vzdělávat a tříbit vkus, měla by tak činit i v oblasti humoru. Recenze filmu *Thor: Ragnarok* je jednou z těch, kde se tohoto úkolu mohla filmová kritika zhostit. Dle mého názoru tak učinila nedostatečně.

Jeden z předpokladů této bakalářské práce byl, že filmové recenze mohou díky svému delšímu rozsahu obsáhnout a zhodnotit více aspektů filmu (viz. kapitola 5.3.). Po spojení vybraných uživatelských komentářů na ČSFD.cz jsem došla k závěru, že tyto komentáře jsou obsahově obdobně obsáhlé jako filmové recenze. To však může být dáno i tím, že se v těchto dvou případech filmové recenze zaměřovaly převážně na jeden hlavní aspekt filmu. Tím nápadně připomínají popis deníkových recenzí (viz. kapitola 2.1.6.), které ale nesplňují kritéria vycházející ze samotné definice filmové recenze a filmové kritiky.

Žijeme ve světě, kde si filmoví producenti nemohou dovolit divákům nedat to, co chtějí. Filmová kritika by ale mohla napomoci k tomu, aby si nemuseli vybírat mezi ziskem a úspěchem na profesionální půdě. Proto by dle mého názoru měly být nejvíce ceněné takové filmy, které skrývají uměleckou hodnotu, ale zároveň zaujmou širokou veřejnost.

V úplném závěru jsem nucena dojít k tomu, že nelze napsat kritiku tak, aby recenze vyhovovala oběma stranám (odborníkům i široké veřejnosti), pokud nejde o recenzi na film, který již byl natočen, tak aby vyhověl oběma stranám.

Summary

Film criticism has gone through many changes during the years, but so did users' comments.

I have managed to set few rules for writing film reviews thanks to some professional articles and history of film criticism. These rules helped me analyze chosen film reviews and users' comments on ČSFD.cz. I found out that many Users' comments have developed enough to compete with film reviews. In addition, we live in a fast world and it is possible that readers will prefer short users' comment over long film review.

One of the assumptions of this theses was, that long film reviews can include more details about the film. But I found out, that film critics tend to focus on one or two main features of the film. Thus, if you combine few users' comments on ČSFD.cz, in terms of content they are practically same as film reviews. And that is just another reason for readers to choose users' comments over the film reviews.

The main aim of the thesis was to set positive and negative features of the chosen film, that are important for professional and for the public. It is clear, that both groups are focusing just on one or two main film features. In this case for the public was important the fun site of the film. On the other hand, professional saw the fun site as a downsize of the film. They focused more on the hidden message, which was unfortunately unseen by many authors of the users' comment. This was a great opportunity for film critics to teach public about the hidden film quality, which they partly did.

We live in a world where film producers cannot afford not to give people what they want. And they want entertaining movies. Film criticism could help them to avoid choosing between profit and success in the professional world. In my opinion the best rating should go to films with artistic value, but also are able to get the attention of public.

Použitá literatura

- Bartošek, Luboš. (1983). *Dějiny československé kinematografie, díl 2*. Praha: SPN.
- Čechová, Marie., Krčmová, Marie a Minářová, Eva. (2008). *Současná stylistika*. NLN - Nakladatelství Lidové noviny. ISBN: 978-80-7106-961-4.
- Osvaldová, Barbora a Tejkalová, Alice ed.(2009). *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum. ISBN: 978-80-246-1684-1.
- Doležal, Jiří. (1996). *Česká kultura za protektorátu*. Praha: Národní filmový archiv. ISBN: 80-7004-085-8.
- Frýdlová, Pavla; Bernard, Jan. (1988). *Malý labyrint filmu*. Praha: Albatros. ISBN: 13-734-88
- Hájek, Jiří. (1986). *Teorie umělecké kritiky*. Praha: SPN.
- Halada, Jan a Osvaldová, Barbora. ed. (2002). *Praktická encyklopedie žurnalistiky (2. vyd)*. Praha: Libri. ISBN: 80-7277-108-6
- Lukeš, Jan. (2013). *Diagnózy času: Český a slovenský poválečný film*. Praha: Slovart. ISBN: 978-80-7391-712-8
- Mistrík, Josef. (1975). *Žánre vecnej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Ptáček, Luboš. (2000). *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico. ISBN: 80-85839-54-7
- Štorkán, Karel. (1980). *Publicistické žánry*. Praha : Novinář.
- Tušer, Andrej. (2003). *Ako sa robia noviny*. Bratislava: PhDr. Robert Farbula SOFA. ISBN: 80-89033-26-1

Použitá periodika

- Kučera, Jaromír. (4. 4. 1947). Poslní filmové kritiky. *Socialistický týdeník pro kulturu a politiku*, str. 187.
- Spousta, Vladimír. (2003). Na pomoc autorům - Jak psát recenze. *Pedagogická orientace 1*, str. 101-109.

Spousta, Vladimír. (No 1 2006). Umíte psát recenze? *Universitas revue Masarykovy univerzity*, str. 61-63.

Použité internetové zdroje

Aust, Ondřej. (9. 11 2017). *mediar.cz*. Načteno z Mediář: <https://www.mediar.cz/csfd-cz-natocilo-svuj-prvni-serial-z-hollywoodu/>

Načteno z Česko-Slovenská filmová databáze: <https://www.csfd.cz/>

Avengers: Endgame. Načteno z Box Office Mojo by IMDbPro:

<https://www.boxofficemojo.com/release/r13059975681/>

Bradshaw, Peter. (2018. 2 15). *The Shape of Water review – an operatic plunge into Guillermo del Toro's immersive cinema*. Načteno z The Guardian:

<https://www.theguardian.com/film/2018/feb/15/the-shape-of-water-review-guillermo-del-toro>

Candra, Robert; Melichar, Martin. (2. 6 2014). *Český rozhlas*. Načteno z rozhlas.cz:

<https://wave.rozhlas.cz/martin-pomothy-nic-jineho-nez-csfdcz-delat-nehci-5239575>

ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA. (5. 2 2020). Načteno z The Guardian:

<https://www.britannica.com/topic/The-Guardian-British-newspaper>

O Filmu a době. Načteno z Film a doba: <https://filmadoba.eu/o-filmu-a-dobe/>

Křišťálová lupa. Načteno z kristalova.lupa.cz: <https://kristalova.lupa.cz/2020/>

Poláček, Tomáš. (28. 6 2018). *Gratulujeme, Spáčilka ti dala osmdesát!* Načteno z Reportér:

<https://reportermagazin.cz/a/iUHSE/gratulujeme-spacilka-ti-dala-osmdesat>

Rose, S. (19. 10 2017). *The Guardian*. Načteno z Thor: Ragnarok:

<https://www.theguardian.com/film/2017/oct/19/thor-ragnarok-review-chris-hemsworth-cate-blanchett-taika-waititi>

Sladký, Pavel; Gmiterková, Šárka. (1. 2 2019). *Podvody s hodnocením na ČSFD. „Zrovna válčíme s filmem Narušitel,“ říká k nekalé praxi šéf databáze*. Načteno z

iROZHLAS: https://www.irozhlas.cz/kultura/film/csfd-film-cesko-slovenska-filmova-databaze-hodnoceni-filmu_1902010800_ako

Spáčilová, M. (25. 10 2017). *RECENZE: Ani mýtus, ani komiks. Třetí díl Thora je laserová estráda.* Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/thor-ragnarok-recenze.A171025_094026_filmvideo_ts

Spáčilová, M. (11. 2 2018). *RECENZE: Pohádková Tvář vody? Překrásné, ale na Oscarech se chce víc.* Načteno z iDNES.cz: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/tvar-vody-recenze.A180209_131126_filmvideo_ts

Susman, Gary. (6. 11 2017). *How 'Thor: Ragnarok' Affected the Rest of the Box Office.* Načteno z moviefone.com: <https://www.moviefone.com/2017/11/06/here-are-the-winners-and-losers-of-thor-ragnaroks-battle-for/>

Svoboda, Martin. (5. 8 2015). *Aktuálně.cz.* Načteno z aktualne.cz: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/pomo-csfd-predstavuje-novou-a-lepsi-filmovou-publicistiku/r~5d8943e83b4811e599c80025900fea04/>

Thor: Ragnarok. Načteno z Box Office Mojo by IMDbPro: <https://www.boxofficemojo.com/release/r12959312385/>

Thor: Ragnarok. Načteno z Česko-Slovenská filmová databáze: <https://www.csfd.cz/film/374525-thor-ragnarok/prehled/>

Tůma, Ondřej. (31. 3 2012). *penize.cz.* Načteno z peníze.cz: <https://www.penize.cz/spotrebitel/233640-martin-pomothy-csfd-cz-je-pro-me-jen-konicek-ne-byznys!>

Tvář vody. Načteno z ČSFD.cz: <https://www.csfd.cz/film/454157-tvar-vody/komentare/>

www.csfd.cz. Načteno z ČSFD.cz: <https://www.csfd.cz/uzivatele/prehled/strana-4928/>

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Mrzilková, Adéla	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2017	
E-mail diplomantky/diplomanta: 23478791@fsv.cuni.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediaální studia/Kombinované	

Předpokládaný název práce v češtině:
Srovnání uživatelských komentářů na ČSFD a recenzí filmových kritiků k filmům Tvář vody a Thor: Ragnarok

Předpokládaný název práce v angličtině:
Comparison of users' comments on ČSFD and reviews of film critics on the films The Shape of Water and Thor: Ragnarok

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2019/2020

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):
Předmětem bakalářské práce je analýza vybraných odborných recenzí a uživatelských komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi. V první části se práce zaměří na teorii kritiky a konkrétně na teorii filmové kritiky a její vývoj u nás. Následně vymezí publicistické žánry recenze a komentáře, aby bylo možné s nimi pracovat v další části práce.
V druhé části se práce zaměří na konkrétní analýzu vybraných textů pojednávajících o dvou zvolených filmech a jejich srovnání s teorií filmové kritiky představenou v první části práce.
Hlavním cílem práce je na základě provedené analýzy odborných recenzí a uživatelských komentářů ke dvěma vybraným filmům zjistit jaké aspekty filmu jsou považovány za jeho kvality autory uživatelských komentářů a filmovými kritikami.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Teoretická část
 - 2.1. **Teorie kritiky a vývoj filmové kritiky v Čechách**
Obecná teorie kritiky bude představena na základě odborných publikací týkajících se daného tématu. Vývoj filmové kritiky v Čechách bude demonstrován na hlavních českých představitelích tohoto žánru.
 - 2.2. **Pravidla pro psaní kritik a recenzí**
Za pomoci odborných publikací a slovníků vymezím publicistické styly kritiky a recenze. Na základě již existujících recenzí od významných českých filmových kritiků a odborné literatury pojednávající o pravidlech pro psaní kritik a recenzí, budou stanoveny hlavní zásady pro psaní těchto publicistických žánrů. S těmito stanovenými pravidly budu pracovat v další části práce.
3. Praktická část

3.1. Přestavení analyzovaného materiálu a jeho zdrojů

Přestavení portálu Česko-Slovenské filmové databáze a portálů publikujících vybrané recenze filmových kritiků. Pro tuto práci byl vybrán zástupce české filmové kritiky píšíci pro portál iDnes a zástupce zahraniční filmové kritiky píšíci pro portál The Guardian. Oba portály budou stručně představeny stejně jako všichni filmoví kritici, jejichž recenze budou v práci analyzovány. Dále budou představeny dva vybrané filmy a důvody pro jejich zvolení.

3.2. Rozbor a analýza vybraných textů

Díky odlišnému hodnocení filmových kritiků a autorů uživatelských komentářů bude práce moci pokrýt širší spektrum názorů, tyto názory analyzovat a určit odlišnosti mezi odbornými filmovými recenzemi a uživatelskými komentáři. Díky této analýze tak bude možné lépe definovat odlišné pohledy filmových kritiků a autorů uživatelských komentářů na vybraná filmová díla a určit hlavní aspekty filmů, které jsou pro filmové kritiky a autory uživatelských komentářů stěžejními ukazateli kvality filmu.

Během analýzy filmových recenzí a uživatelských komentářů budou vybrané texty porovnávány s teorií filmové kritiky.

4. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

iDnes.cz, *RECENZE: Pohádková Tvář vody? Překrásné, ale na Oscarech se chce víc*, autor: Mirka Spáčilová, publikováno: 11. února 2018 8:49

iDnes.cz, *RECENZE: Ani mýtus, ani komiks. Třetí díl Thora je laserová estráda*, autor: Mirka Spáčilová, publikováno: 25. října 2017 14:55

The Guardian, *The Shape of Water review – a seductively melancholy creature feature*, autor: Mark Kermode, publikováno: 18 února 2018

The Guardian, *Thor: Ragnarok review – Chris Hemsworth unleashes comedy superpowers on emo Cate Blanchett*, autor: Steve Rose, publikováno: 19. října, 2017

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Rozbor a analýza vybraných textů a jejich srovnání s teorií daného oboru.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Corrigan, T. (2001). A Short Guide to Writing about Film. New York: Longman.

Anotace: Kniha je stručným návodem ke kritickému myšlení a psaní filmových recenzí. Zabývá se hlavními filmovými teoriemi i filmovou terminologií. Obsahuje příklady filmových recenzí i návody na psaní kritických esejí.

Hájek, J. (1986). Teorie umělecké kritiky. Praha: SPN.

Anotace: Kniha pojednává o umělecké kritice a stanovuje její specifikace a její vztah k estetice.

Verner, P. (2010). Úvod do praktické žurnalistiky. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha

Anotace: Kniha se věnuje tématu, jak zpracovávat témata, aby byla pro čtenáře zajímavá. Popisuje tiskové techniky a věnuje se i oblasti moderních médií.

Jan Halada, Barbora Osvaldová ed. (2002). Praktická encyklopedie žurnalistiky (2. vyd). Praha: Libri.

Anotace: Příručka seznamuje s žurnalistickými pojmy od klasického pojmosloví až po aspekty související s moderními médii.

Monaco, J. (2004). Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií. Praha: Albatros.

Anotace: Kniha popisuje technologie, jazyk, teorii i vývoj filmu.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Vodičková, Karolína: *Internetové filmové recenze dokumentárního filmu Katka a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi.* 2016 - Fakulta sociálních věd, vedoucí: Vedoucí práce: Novotný, David Jan

Řápek, Jan: *Transformace české filmové kritiky (Na cestě k internetu s Františkem Fukou).* 2016 - Fakulta sociálních věd, Vedoucí práce: Šobr, Michal

Fiala, Tomáš: *Proměna českého filmu a jeho kritiky v časopise Film a doba (90.léta).* 2018 - Fakulta sociálních věd, Vedoucí práce: Štoll, Martin

Kotoučková, Ditta: *Kauza Olgy Hepnarové v českém filmu: od reality a novinových zpráv k filmovému zpracování, až po filmové recenze.* 2018 - Fakulta sociálních věd, Vedoucí práce: Novotný, David Jan

Roháčková, Kristina: *Filmová videorecenze jako formát internetové žurnalistiky.* 2018 - Fakulta sociálních věd, Vedoucí práce: Štoll, Martin

Datum / Podpis studenta/ky

29.5.2019

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce. *Konzultace*

Novotný David Jan
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

29.5.2019 *Pavel Křížek*
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.